

Dobrý pastýř

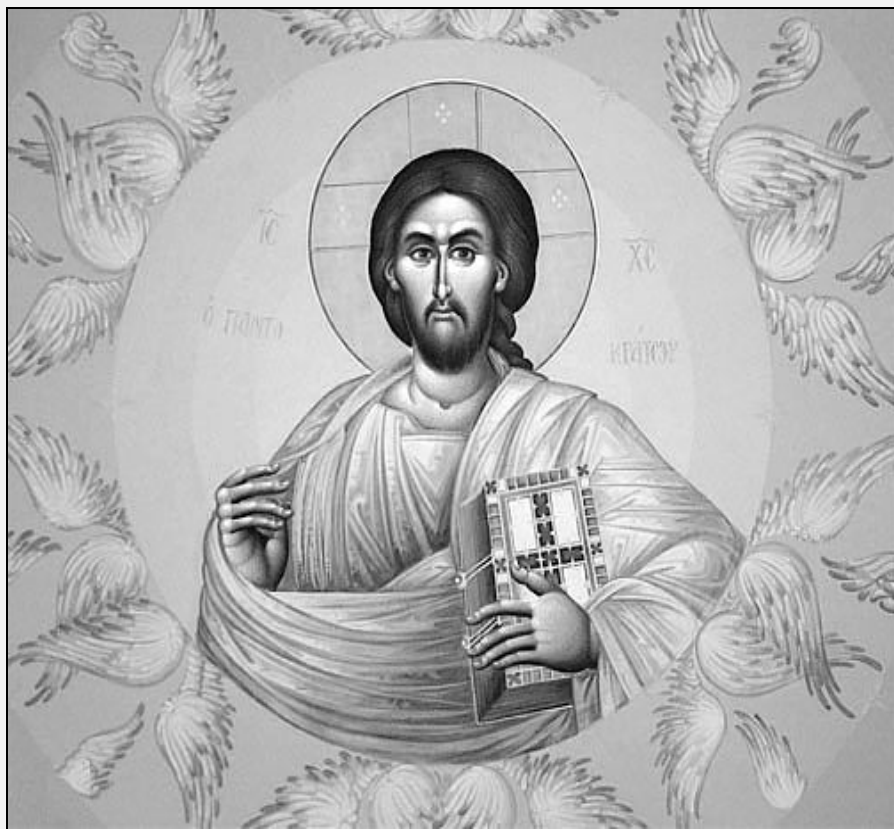
Brněnský pravoslavný věstník

číslo **11**

duben 2006 l.p.

**„Vzkříšení Tvoje, Kriste Spasiteli,
andělé opěvují na nebesích,
dejž, abychom i my na zemi
čistým srdcem Tebe oslavovali.“**

Paschální pozdrav duchovního správce

Slovo úvodem

Milí bratři a sestry!

„Jest vzkříšení den, osvětleme se lidé!“ Těmito slovy opěvuje svatá Pravoslavná církev Kristovo Vzkříšení. I já vás zdravím věčně živým a radostným velikonočním pozdravem: „KRISTUS VSTAL Z MRTVÝCH!“ – „ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ!“ – „ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!“ Kristovo Vzkříšení je základem našeho života, základem naší pravoslavné víry. Jak nás učí svatý apoštol Pavel ve svém poselství: „A nevstal-li Kristus z mrtvých, tedy marné jest kázání naše a marná jest i víra naše.“ (1. Kor 15,14). Sv. Jan Zlatoústý nás všechny ve svém Poučném slově na svatý a světlý den Vzkříšení Krista vyzývá: „Bohatí i chudí, společně jásejte; zdrženliví i nedbalí, čtete tento den. Kdo se postil i kdo se nepostil, radujte se... Všichni poživejte hostiny víry, všichni přijměte bohatství dobroty...“

I já si tedy dovolím popřát vám i vašim rodinám hodně velikonoční duchovní radosti, pevné zdraví a mnoho Boží milosti od našeho zmrtvýchvstalého Spasitele Ježíše Krista.

S otcovskou láskou váš duchovní otec prot. Jozef Fejsak

Drazí čtenáři, oslavme společně Kristovo vzkříšení!

Sv. Jan Zlatoústý přirovnává v jednom svém výkladu srdce sv. apoštola Pavla „k nebi a k moři“; k nebi pro jeho čistotu a k moři pro jeho propastnou hlubinu. Pavlovo srdce, přesněji řečeno hlubina jeho moudrosti, mohla přenést každého věřícího ze země na nebesa. „Kdo by plul po tomto moři,“ říká sv. Jan Zlatoústý, „ten se vydává na cestu provázenou příznivým větrem... na tomto moři je totiž namísto mořských větrů sám Boží Duch, který provází cestující duše.“ „Kdo by chtěl plavat po tomto moři,“ dodává slavný cařihradský arcibiskup, „nepotřebuje ani vesla, ani olej, ale lásku k moudrosti...“ Podobnou „hlubinou“ je v liturgické řeči večerních veršů neděle syropustní i Veliký půst, po jehož zdolání můžeme na konci dosáhnout „třidenního vzkříšení Pána i Spasitele našeho Ježíše Krista, zachraňujícího naše duše“.

„Křesťanství, ač ho svět nenávidí, není věc přesvědčování, ale velikosti,“ říká sv. mučedník Ignatios Bohonosce, biskup antiochijský (+107). Velikost naší víry a jistota naší spásy spočívá dle tohoto svatého otce „v Kristu Ježíši“. Pro svatého mučedníka Ignatia bylo vše v životě Ježíše Krista „skutečné“; pevně věřil, že ten, který se „skutečně narodil z Marie, jedl a pil, byl skutečně pronásledován pod Pontským Pilátem, skutečně ukřižován a zemřel...“, také „skutečně vstal z mrtvých, když ho vzkřísil jeho Otec.“ A dále nás sv. Ignatios ujišťuje, že Otec, který je v nebesích, „podle stejného vzoru vzkřísí i nás, kdo v něho (Krista) věříme... a mimo nějž nemáme skutečný život.“ Sv. Ignatios toužil na sklonku svého života vydat živé svědectví o Kristu, pro nějž chtěl dokonce v době těžkých pronásledování křesťanů i položit svůj život. Jsa veden v poutech ze Sýrie do Říma, odpovídal sv. Ignatios svým spolubratrům v Kristu, které na cestě potkával a kteří jej chtěli od jeho mučednického konce odradit: „Nebráňte mi žít, nechtějte, abych zemřel, nevyládejte mne světu, když chci patřit Bohu.“ Když na něj křesťané stále naléhali, on je prosil: „Nechte mne dosáhnout čistého světa, až ho dosáhnou, stanu se člověkem. Nebráňte mi, abych se stal napodobitelem utrpení svého Boha...“

Kéž bychom všichni zůstali bdělí až do konce a spolu s bohohlasým prorokem Habakukem se postavili na Boží stráž, aby nám ukázal „světloonoše anděla, jasně hlásajícího: Dnes nastalo světu spasení, neboť vstal z mrtvých Kristus, jako všemocný... a zazářil nám opět z hrobu jako krásné slunce spravedlnosti.“ Jak vidíme, i zde se hovoří o světle, věčném, spravedlivém, současně tajemném a přitom tolik reálném; o světle duchovním, nadsmyslovém, o slunci, kterým je sám Kristus. Díky dobrotitosti našeho Pána může nyní celé stvoření velebit jeho světlé vzkříšení, vše se smí obléknout do světla a jásat od svítání!

Vstaňme proto časně z rána, drazí bratři a sestry v Kristu, i my, jásejme a místo myra k pomazání těla zesnulého přinesme našemu Pánu a Vládci duchovní píseň o nepochopitelném vítězství života nad smrtí a zvolme: „Kristus vstal z mrtvých! V pravdě vstal z mrtvých!“

V pravé Kristově lásce váš Michal Dvořáček, odpovědný redaktor

Vzkříšení Tvoje, Kriste Spasiteli...

Svátek Kristova vzkříšení, Pascha, je nazván podle starozákonního svátku ustanoveného na památku osvobození židovského národa z egyptského područí. Společně se vzpomínkou na události slavného Kristova vzkříšení nabylo pojmenování svátku v křesťanské církvi zcela zvláštního smyslu a začalo být chápáno jako přechod od duchovní i tělesné smrti k životu, od země k nebesům. „Slovo Pascha,“ říká sv. Ambrož Mediolánský, „označuje přechod. Tento svátek, nejsvátečnější ze všech svátků, získal svůj původ a název v době starozákonní církve na památku východu synů Izraele z Egypta a současně jejich osvobození z fyzického otroctví. V Církvi novozákonní pak na znamení toho, že sám Syn Boží skrze své vzkříšení z mrtvých přešel z tohoto světa k nebeskému Otcí, od země na nebesa, a osvobodil i nás od věčné smrti a poddanství nepříteli a daroval nám moc stát se Božími dětmi“ (Jan 1,12).

V řadě Spasitelových svátků zaujímá svátek Paschy ústřední a nejvýznamnější místo a v řadě křesťanských svátků „převyšuje všechny ostatní církevní oslavy, dokonce i ty, jež jsou konány na památku jiných událostí ze života našeho Pána, podobně jako slunce převyšuje ve své slávě všechny hvězdy“.

Veškeré bohoslužby a církevní obřady, jež se tento den konají, jsou obzvláště slavnostní a jsou prodchnuty jedinečným smyslem radosti ze vzkříšení. Ještě dříve, než nastává půlnoc, přicházejí věřící do chrámu a v duchovní soustředěnosti očekávají nadcházející paschální oslavy. Kněží se oblékají do bílých liturgických rouch. Všechno září světlostí. Krátce před půlnocí oznámí paschální zvon příchod světlého Kristova vzkříšení. Duchovenstvo,

podobno svatým ženám myronosicím, které se časně z rána kvapně odebraly ke Kristovu hrobu, vychází s křížem, svíci a kadidlem z oltáře a obchází spolu se zástupem věřících chrám za zpěvu jitřní paschální písně: *„Vzkříšení Tvoje, Kriste Spasiteli, andělé opěvují na nebesích, dejž, abychom i my na zemi čistým srdcem Tebe oslavovali.“*

Průvod věřících se zastavuje u nyní zavřených chrámových dveří, které symbolizují dveře Kristova hrobu, jež Židé nechali střežit. Na tomto místě kněz, podoben andělu, který zvěstoval radostnou zprávu o Kristově vzkříšení ženám myronosicím, po obvyklém zvolání jako první oznamuje radostnou zprávu ostatním: *„Vstal Kristus z mrtvých, smrti smrti překonav, a jsoucím ve hrobech, život darovav.“* Tato píseň se opakuje třikrát a pje ji společně sloužící duchovenstvo, sbor i věřící.

Představený chrámu poté pronáší verše dávného proroctví krále Davida: *„Ať povstane Bůh, a rozptýleni budou nepřátelé jeho...“* a všichni věřící jako

odpověď na každé kněžské zvolání svorně dodávají: „*Vstal Kristus z mrtvých...*“ Nakonec služebně nejstarší kněz činí před chrámovými dveřmi symbolicky znamení kříže rukou, v níž drží kříž s trojsvícem. Dveře se ihned otevírají, zaznívají první úderu zvonu a radostný zástup věřících, jako kdysi apoštolové a ženy myronosice, vchází do chrámu zalitého světlem lampád a svící a celému světu ohlašuje, že Kristus vstal z mrtvých...

Bohoslužba, jež následuje, tzv. Paschální jitřní, se skládá z písní kánonu sestaveného sv. Janem Damašským. Jednotlivé písně této úchvatné církevní skladby jsou opět přerušovány mnohonásobným voláním „*Kristus vstal z mrtvých*.“ Během zpěvu kánonu obchází kněz s předvojem světloňošů celý chrám. V rukou drží kříž a kadidlo. S upřímnou paschální radostí na rtech i v duši se pozdravuje s ostatními věřícími slovy „*Kristus vstal z mrtvých!*“ na což mu věřící stejně radostně odpovídají: „*Vpravdě vstal z mrtvých!*“

To, že kněz několikrát vyjde z oltáře na ambon, nám má připomenout, že se Pán po svém vzkříšení často zjevoval svým učedníkům.

Ke konci jitřní, ihned po slovech „*Druh druha obejměme! Říkejme "bratři" také těm, kdož nás nenávidí, odpusťme vše pro vzkříšení,*“ se všichni přítomní v chrámu začínají navzájem zdravit paschálním pozdravem. Tento paschální pozdrav nás vrací k duchovnímu prožitku svatých apoštolů, v němž jeden druhému sdělovali s nadšením a překvapením zvěst o Kristově vzkříšení: „*Kristus vstal z mrtvých*.“ Vzájemné paschální políbení je výrazem lásky a smíření na památku všeobecného odpuštění a našeho smíření s Bohem, jež se uskutečnilo skrze smrt a vzkříšení Ježíše Krista. V této chvíli kněz pronáší nahlas Paschální slovo sv. Jana Zlatoústého.

Po skončení jitřní bohoslužby většinou ihned následuje čtení hodinek a sv. liturgie (*v našem brněnském chrámu se slouží jitřní bohoslužba nejen večer, ale ještě jednou – ve své ruské podobě – i ráno, kdy na ni navazuje sv. liturgie*). Sv. liturgie se slouží při otevřených královských dveřích. Ty zůstávají otevřené v průběhu celého Světlého týdne na znamení toho, že vzkříšením se nám otevřela brána do nebeského království. Při sv. liturgii se tradičně čtou první verše Evangelia sv. Jana: „Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo byl Bůh...“, v nichž je vyjádřeno zejména božství našeho Vykupitele. V poslední době se stalo dobrým zvykem, zvláště, slouží-li sv. liturgii sbor kněží, že se sv. Evangelium pronáší ve vícero jazycích, aby bylo zřejmé, že ke všem národům na zemi „vzejdou slova prorocství“ o našem Pánu.

připravil m.d.

Lide můj, co učinil jsem tobě nebo v čem jsem tebe zarmoutil? Slepčům tvým navracel jsem světlo, očišťoval jsem Tvé malomocné, nemocné jsem pozdvihoval s lůžka, a co jsi mi za to vrátil? Za manu žluč, za vodu ocet, místo lásky dali jste mi kříž. Proto k pohanům volati budu a oni mne budou oslavovat s Otcem i Duchem a já jim daruji život věčný. (Modlitební píseň velkopáteční, hlas 8.)

Obřad požehnání artosu

K zvláštním a výlučně paschálním obřadům patří i požehnání artosu „v čest a na památku slavného Zmrtvýchvstání“ našeho Pána Ježíše Krista. Pod slovem artos je myšlena prosfora se zobrazením kříže ověncového trním jakožto znamení vítězství Krista nad smrtí, nebo přímo Kristova zmrtvýchvstání. Slovo „artos“ je řeckého původu a v překladu znamená „chléb“. Tam, kde se tento zbožný, svým původem apoštolský zvyk zachovává, a to nejen v monastýrech, je „artos“ rozdáván věřícím na Světlou sobotu v Paschálním týdnu. Historický původ obřadu je následující:

Apoštolé, kteří jedli s Kristem, pocitovali jeho nevitelnou přítomnost při svých setkáních i po jeho nanebevstoupení, připomínající si jeho slova: „A hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání věku.“ (Mat 28,20) Když přistoupili k jídlu, nechávali místo, na němž s nimi sedával Ježíš Kristus, prázdné a pokládali před něj část chleba, určeného jakoby pro něj. Vždy po skončení večere pozvedali tento chléb s díkůvzdáním a se slovy: „Kristus vstal z mrtvých!“ Když se posléze rozešli do různých koutů světa s evangelní zvěstí, snažili se Pánovi učedníci pokud možno zachovávat tento obyčej. A tak každý

apoštol, ať už se nacházel v kterékoli zemi, když přicházel do nového společenství následovníků Krista ke společnému jídlu, nechával jedno místo prázdné. Na něm byla připravena právě ona část chleba v čest Spasitele. Po skončení hostiny apoštol oslavoval společně se svými novými učedníky zmrtvýchvstalého Krista, a přitom pozvedal část chleba položeného na stůl na jeho památku. Tak se tento obřad zachoval až do našich dnů. Artos položený na svatou Pachu před očima věřících má taktéž připomínat přítomnost Krista mezi námi, kteří jsme v něho uvěřili.

Artos mimo jiné poukazuje i na ten fakt, že se Ježíš Kristus skrze svou smrt na kříži a své zmrtvýchvstání stal pravým chlebem života. Vyplývá to ostatně i ze slov modlitby, konané k posvěcení artosu. Kněz, modlící se za požehnání artosu, prosí Hospodina kromě jiného též za vyléčení všeho ne-duhu a nemoci pro každého, kdo artos požívá.

z ruštiny přeložil Pavel Nikolajev

Doba, ve které nám Hospodin určil prožít život, je ze všech nej-smutnější – vznikají nepokoje, zmatky. Zmatení a nejistí lidé se snaží pohnout nepohnutelným, ale to ještě není konec. Ještě nastanou daleko složitější časy. Nesmíme však nyní žít bezmyšlenkovitě. Nezapomínejte proto, děti Boží, že zlo je bezmocné, my však věční, neboť s námi je Bůh.

starec Ioann Krest'jankin

„Slova vladyky Gorazda nás dodnes duchovně povznášejí...“

Díky laskavé pomoci otce Jurije Biljaka a jeho mátušky Viktorie z třebíčské farnosti jsme byli na podzim loňského roku vřele přijati v rodině Mužikových, u mátušky Darie a otce Miroslava, kteří dlouho spravovali třebíčskou církevní obec. Výsledným plodem naší návštěvy byl velmi zajímavý a z historického pohledu nesmírně cenný rozhovor. Dozvěděli jsme se mimo jiné, že oba dva chovají velkou lásku k Řecku, řecké kultuře a vyznali se nám též ze svého zájmu o nový brněnský věstník, který se zálibou pravidelně čtou. Tématem našich otázek byly nejen okolnosti zrodu místní farnosti a osobnost prvního pravoslavného světitele Gorazda, ale též osobní vzpomínky a prožitky významných životních událostí. První dvě otázky nám zodpověděl o. Miroslav, na ostatní otázky s nadhledem a poutavým způsobem reagovala již m. Daria.

Otce Miroslave, již dlouho jsme vás chtěli osobně poznat, ale nikdy se nám nepodařilo náš záměr uskutečnit. Až nyní, s Boží pomocí. Můžete nám, prosím, hned na úvod říci, jaké vzpomínky máte na Brno, které si na vaše občasné pastýřská působení dobře pamatuje?

Mile rád. V Brně jsem opravdu mnohokrát sloužil, když byl zrovna o. Jozef na dovolené nebo musel náhle odjet mimo farnost.

A jak se vám u nás sloužilo?

Vskutku velmi dobře. Často a rád vzpomínám na brněnské bohoslužby, ale otázka je spíše, jak lidé prožívali bohoslužby se mnou? Mně se sloužilo vždy dobře, i když bylo přítomno „o něco více“ věřících než u nás v Třebíči.

Mátuško, velmi nás zajímají počátky vaší společné životní pouti s o. Miroslavem. Prozrad'te nám, prosím, jakou měl Hospodin pro Vás pro oba připravenou cestu?

S mým budoucím mužem jsme společně navštěvovali místní gymnázium, ale blíže jsme se poznali až později, na obecním úřadě v Třebíči. Já jsem Miroslavovi řekla, že bych se ráda provdala za pravoslavného muže. On mně krátce nato sdělil, že o mém požadavku důkladně přemýšlel a že by se kvůli mně rád pravoslavným stal. Přál si, abychom v tomto směru byli jednotní, velmi mne miloval. Často pak jezdil do Brna (ještě před válkou), aby se s pravoslavím seznámil blíže, hlavně prostřednictvím bohoslužby. Po skončení války jsme se konečně vzali.

Jak se vlastně o. Miroslav stal knězem?

Myslím, že první impuls vzešel právě z Brna, kde mu místní náboženská obec tuto možnost navrhla. A jak jsme se tehdy oba k této nabídce stavěli? Velmi jsem uvažovala, zda se na toto poslání tatínek (o. Miroslav) hodí, když se teprve s pravoslavím seznamoval, a zda není příliš brzy. Nechtěli jsme se ukvapit. Nakonec jsme se však rozhodli, že to s Boží pomocí zvládneme, věřili jsme, že nám to oběma duchovně prospěje. A tak se o. Miroslav stal knězem, jehož celoživotní láskou byl v teologické oblasti obor pravoslavné liturgiky a rovněž Starý zákon. Manžel nejdříve sloužil při zaměstnání a jezdil do růz-

ných obcí, kam ho vysílali, a od roku 1952 působil již jako stálý duchovní v Kroměříži. Odtud jsme se v roce 1955 definitivně přestěhovali sem do Třebíče, kde pak můj muž sloužil celých 50 let až do své nedávné mozkové příhody, ze které se díky Bohu velmi dobře dostává.

A jak povstala, mátuško Dario, vaše láska ke svatému pravoslaví?

To vám musím nejdříve povědět o tom, jak se stal pravoslavným můj drahý otec, který se spolu s vladykou Gorazdem a dalšími druhy myšlenkově vyhranil pro pravoslaví již jako člen tehdejší Československé pravoslavné církve. Jeho bytostným zájmem nebylo pouze „odejít od Říma“, ale usiloval zejména o veskrze národní církev, neocizenou svým věřícím, církev užívající češtiny a vůbec lidem srozumitelného jazyka při bohoslužbě... Tatínek, byl to velký rusofil a studoval ruskou literaturu, ke svatému pravoslaví přestupoval nejvíce z lásky, z lásky k církvi – původní, apoštolské. Velmi silně si uvědomoval, proč přestupuje a stává se členem pravoslavné církve. V prvních letech po obnovení pravoslaví často jezdil na venkov a přednášel o podstatě pravoslaví. Později se mi svěřil s tím, že si povšiml velkého nadšení pro nově se obnovující české pravoslaví nejen ve městech, ale též na venkově. Problémem byl ale nedostatek duchovních, neboť většina kněží se přidala na stranu liberálních intelektuálů kolem osoby Karla Farského; tato skupina byla v Československé církvi mohutnější než skupina pravoslavně smýšlejících věřících v čele s vladykou Gorazdem. *(Otec Miroslav nám potvrdil, že mátuška Darie byla nejen pravoslavnou věřící od narození, ale její pravoslaví bylo velmi upřímné, takové ryze české, a že stejným zůstalo až dodnes... Mátuška D. se narodila v roce 1923 a byla pokřtěna pravoslavným křtem, tehdy ještě bez myropomazání, které obdržela později, když navštěvovala 2. třídu obecné školy. Velmi ráda se vždy účastnila hodin náboženství, které v Třebíči vzorně vyučoval zdejší dlouholetý pravoslavný farář o. Leixner.)*

Mátuško, znala jste, či setkala jste se při nějaké příležitosti s vl. Gorazdem, máte na jeho osobnost nějakou zvláštní vzpomínku?

Ano, mám. Vladyka Gorazd, rodák z Moravského Slovácka, byl ohromný vlastenec, Slovan, člověk hluboké víry. V třebíčské náboženské obci pobýval delší dobu někdy na sklonku třicátých let, kdy jsme ještě neměli chrám a sloužili jsme v provizorních prostorách. Vladyka s námi nacvičoval církevní lidový zpěv, o nedělích u nás sloužil střídavě s otcem Leixnerem bohoslužby a postupně navštěvoval jednotlivé pravoslavné rodiny. Na bohoslužbách promyšleně, vroucně kázal. V mysli mi utkvělo jedno z jeho kázání na slova z Matoušova evangelia „Svící těla jest oko, proto nechtějte, aby světlo, které je ve vás, bylo tmou...“ Právě tato věta, kterou tehdy vladyka pronesl, mne dodnes duchovně povznáší...

Co Vás, mátuško, na vladykovi nejvíce zaujalo?

To je těžké, bylo by toho mnoho. Mám však jednu osobní vzpomínku. Vladyka Gorazd tehdy psal o poněmčení našeho pohraničí, sledoval tuto problematiku z církevního pohledu. Zjistil, že např. klášter Teplá a mnohé další zvaly na naše území německé zaměstnance, což postupně vedlo ke germanizaci českého pohraničí. Druhá věc, která jej velmi zaujala, byla otázka české duše: proč je tak rozpolcená; že by něco chtěla, ale neumí to dovést až do dů-

sledku. (*Mátuška D. měla na mysli období zrodu pravoslavné orientace v rámci Československé církve a liknavost či nerozhodnost mnoha věřících zachovat původní pravoslavný směr až do konce.*)

Můžete, drahá mátuško, ještě krátce vzpomenout na zrod třebíčské farnosti a stavbu a vysvěcení chrámu? Víme, že se tehdy všechno dělo za všeobecně pohnutých okolností.

Ještě před tím, než byl dostavěn chrám, sloužily se bohoslužby v kreslírně jedné školy. Ředitel školy byl evangelík, který měl pro naši aktivitu pochopení. Místnost určená k bohoslužbě se musela nejdříve náležitě připravit: prostý stůl sloužil jako prestol, tabule se překryla plátnem... a tak se sloužilo. Později jsme sloužili v Živnostenské škole díky jednomu pravoslavnému věřícímu, který zde pracoval jako školník. Odtud také vyšel průvod...

Průvod k místu svěcení, že ano?

Ano, přesně tak. Když se světil v Třebíči chrám, vstupovala jsem do sedmé třídy gymnázia. Základní kámen byl položen v srpnu 1939 a světil jej sám vladyka Gorazd. Celková stavba chrámu byla již tehdy narýsována v hrubých obrysech a část zdiva byla již postavena. V září 1940 nadešlo konečně slavné svěcení, nicméně bez vladyky Gorazda. On totiž, ještě před válkou, začal pracovat v odboji, a často proto měnil své působení, aby nebyl zatčen gestapem. Vše možná však pomáhal nacistickou zvlášť postiženým rodinám – finančně i materiálně. (*Mátušce, které je tolik blízká niterná atmosféra chrámu, vroucí a klidná soustředěnost lidských duší, se vybavuje slavnostní průvod při příležitosti svěcení chrámu, který vyrazil z provizorních prostor školy...*) Ach ano, pamatuji si ten průvod. V čele šli pravoslavní bratři z Tábora a zpívali tropary ke sv. Václavu a sv. Ludmile (jimž je třebíčský chrám zasvěcen), některá děvčata šla oblečená v krojích, ačkoli to bylo již za války. Ulice však byly liduprázdné.

Chrám sv. Václava a Ludmily v Třebíči

Proč?

V katolickém chrámu v Třebíči na Jejkově, který spravovali františkánští mniši, v té době kázal kněz, který věřícím účast na pravoslavné slavnosti nejen nedoporučoval, ale přímo zakazoval, neboť prý by se tím dopustili těžkého hříchu. Takové bylo dříve stanovisko, žádná ekumena. Průvod byl však důstojným projevem českého pravoslaví. Bohoslužba v chrámu byla uchvacující, zpíval při ní pražský sbor. Vladyka Gorazd vždy říkal, že bez chrámu není církevního života. A my jsme konečně měli vlastní chrám! Při

jeho zrodu stál po boku vладыky Gorazda především o. Vsevolod Kolomacký (pozdější archimandrita Andrej), ruský emigrant, v němž svatý Gorazd nalezl obrovskou podporu. V jednom svém kázání se o něm vyslovil tak, že mu v jeho osobě poslal Pán anděla z nebe...

Jak se Vám vybavuje osobnost Vsevoloda Kolomackého?

Otec Vsevolod Kolomacký (pozdější archimandrita Andrej) stavěl třebíčský chrám a četné další u nás i na Podkarpatské Rusi, zejména tam, kde se lidé navraceli z církevní unie do lůna svatého pravoslaví. Pracoval vždy, jak sám vypravoval, s velkou vírou v Boží pomoc a byl přesvědčen, že to, jak stavba v daném místě dopadne, je v rukou Božích. U nás začínal stavět téměř bez peněz. Pracoval sám s občasnou pomocí jednoho nebo dvou najatých dělníků, či občas se skupinkou brigádníků. Já i bratr jsme mu o prázdninách také pomáhali, a tak jsme byli svědky toho, s jakým nadlidských úsilím všechny ty práce vykonával. Byl všestranně dovedný. Sám vypracoval plány chrámu, pracoval jako obyčejný zedník, namaloval chrámové ikony a rozvrhl jejich pořadí na jednotlivých zdech, pozlatil věž... Ke každé práci přistupoval s modlitbou. Žertem jednou vyprávěl, že si nejednou při malbě chrámových ikon už hotovou práci nosem smazával, protože se musel pro silnou zrakovou vadu dívat příliš z blízka. Nebyl jen stavitelem. Stravoval se u jednotlivých věřících a každé volné chvíli využil k seznamování Čechů se svatým pravoslavím.

Co nám, mátuško, můžete říci o podmínkách církevního života v 50. a 60. letech?

Začnu od svěcení chrámu. V nově vysvěceném chrámu začal v roce 1940 nový život. Otcí Leixnerovi, tehdejšímu třebíčskému faráři, se dokonce podařilo sestavit pěkný chrámový sbor. Ale naše radost netrvala dlouho. Přišla heydrichiáda a s ní úplný zákaz české pravoslavné církve, který byl v platnosti až do konce druhé světové války. S osvobozením přišla i naše svoboda, ale opět neměla dlouhého trvání. Komunistický režim přinesl silný útlak, náboženství se nevyučovalo, spíše jen tajně, a tak se nám odcizila nejmladší generace. V šedesátých letech se situace poněkud stabilizovala, ale celkový útlum trval. V mezicírkevních vztazích se mnoho změnilo po II. Vatikánském koncilu. Najednou k nám do pravoslavného chrámu začali přicházet i věřící z jiných křesťanských církví. Mnozí chtěli dokonce podpořit náš sborový zpěv. I dnes se ještě stává, že přijdou do chrámu věřící z jiných církví, ale jde spíše o lidi pevně zakotvené ve své víře. Širšímu okruhu věřících to však doporučováno není. Že by někdo přestoupil k pravoslaví, se příliš nestávalo, jen velmi zřídka. Až teprve nyní snad nastává větší náboženské uvědomění a hledání „historických kořenů“.

Mohla byste, prosím, popsat službu mátušky, ženy duchovního otce? Změnilo se něco na tomto vzácném životním poslání, které je současně velkým Božím povoláním? A jak se vám podařilo skloubit vaši práci pro Církev s péčí o rodinu a zaměstnáním?

Ptáte se, jaká by měla být dobrá mátuška? Dobrá mátuška musí mít pravoslavnou církev moc ráda, být na ni hrdá, radovat se z jejích úspěchů, a nejen celou církev, musí mít dobrý vztah i ke všem věřícím své církevní obce, zajímat se o ně i mimo rámec církevního dění. A věřte – věřící oprav-

dový zájem mátušky vycítí a poznají a odezva se dostaví. Neboť kdo má někoho rád, rád pro něj něco udělá, rád přijde na bohoslužbu, kde se bude cítit jako v široké rodině.

Víme, že v třebíčské farnosti začal nově působit o. Jurij, toho času student Detašovaného pracoviště Pravoslavné bohoslovecké fakulty v Olomouci, který již dříve pomáhal o. Miroslavovi v oltáři. Řekněte nám prosím na závěr, mátuško, jak probíhá církevní život v třebíčské pravoslavné farnosti dnes?

V otci Jurijovi získala třebíčská církevní obec člověka vlídného, laskavého, plného hluboké víry, s hřejivým přístupem k jednotlivým věřícím. Uvažujeme-li o větším prohloubení našeho náboženského života, chybějí nám k tomu prostory pod chrámem, napadené silně plísni a vlhkostí. Tam totiž, když stav těchto místností byl ještě poněkud lepší, jsme se za o. Miroslava scházivali po bohoslužbách k malým svačinkám, debatovali o různých tématech a rozšiřovali si tak naše náboženské znalosti. Existuje naděje, že se situace brzy zlepší, protože město Třebíč uhradí v letošním roce rozsáhlou rekonstrukci těchto prostor pod chrámem. Otec Jurij tak získá lepší bydlení a věřícím se otevře možnost k diskuzím.

Víme, že město Třebíč je v popředí zájmu zejména díky bazilice sv. Prokopa či nově obnovené židovské čtvrti. Vyskytuje se mezi místními obyvateli nebo návštěvníky vašeho města i zájem o svaté Pravoslaví?

Pravoslaví vnímají místní lidé bratrsky, ale že by je považovali za nové cyrilometodějství, to rozhodně ne. Katolická církev je v Třebíči početně silná a v pravoslaví našla bohatý zdroj inspirace, zejména v jeho oduševnělém uměleckém vyjádření, a tak výzdobu kaple ve farním třebíčském chrámu svěřila bulharskému malíři a podobu Krista ukřižovaného v nově zbudované kapli ve Studenci (vesnice u Třebíče) dala zhotovit ruskému umělci. Jedna místní věřící k tomu dodala, že ještě nikdy neviděla tak krásně zobrazeného Krista, který je umělecky pojat zcela jinak, než na co byla u katolíků dosud zvyklá. Kristus na kříži v této malé kapličce se v jejích očích jeví jakoby osvobozený, vítězný, již neztělesňuje pouze utrpení...

otázky kladli Michal a Stefanie Dvořáčkovi

Dnes nastalo spasení světa, světa viditelného i neviditelného. Kristus vstal z mrtvých, vstaňte s ním i vy; Kristus přebývá ve své slávě, povzneste se i vy; Kristus vstal z hrobu, osvobodte se od hříchu; otevírá se rajska brána, je zničena smrt, starý Adam je odložen, povstává nový. Nastala Pascha, Pascha Páně! A ještě jednou pravím v čest Svaté Tojice: nastala Pascha! Je to náš svátek svátků a slavnost slavností; převyšuje všechny svátky, dokonce i svátky v čest samotného Krista, o tolik, o kolik slunce převyšuje hvězdy.

Svatý Rehoř Teolog

Bud' vůle Tvá jako v nebi, tak i na zemi...

(výklad pátého verše Modlitby Páně od sv. Nikolaje Velimiroviče)

Otče náš, nebesa i země jsou Tvým příbytkem. V prvním příbytku jsi umístil anděly, ve druhém pak trní a člověka. Andělé pějí na nebesích, majíce hvězdy místo harfy. Hvězdy se pohybují ve shodě s Tvou vůlí. Trní se naopak rozrůstá a bodá lidi na zemi, ovšem jen do té míry, jak mu to dovoluješ Ty, Pane. Vše se děje v souladu s Tvou vůlí. Pouze člověk, když potkává druhého člověka, se ptá: „Jaká je vlastně Boží vůle?“

Otče náš! Dokdy jen bude člověk přehlížet Tvou vůli? Dokdy jen bude ponížován a zraňován trním, které před ním vyrůstá. Stvořil jsi jej přece, Bože, aby byl roven andělům. Ale ve skutečnosti jej poráží dokonce i trní, i to jej zraňuje.

Avšak, kdyby člověk chtěl, mohl by vyznat Tvé jméno lépe než trní a bodláčí, podobně, jak to činí andělé a hvězdy. Ty, jenž udělíš Ducha, pomoz člověku, aby rozuměl Tvé svaté vůli!

Tvá vůle je moudrá, mocná. Tato vůle hýbe nebesy. Proč tedy tato Tvá vůle nepohne zemi, když se při srovnání s nebesy jeví země jen jako kapka vody v oceánu?

Tvá vůle je moudrá. Poslouchám dějiny nejstarších národů a pozoruji přítom nebesa. Víím, že se hvězdy hýbají tak, jak se pohybovaly tisíce let, vždy stejným způsobem, stejným rytmem. A svým stálým pohybem nám hvězdy přinášejí léto a zimu.

Otče náš, nikdy neustáváš, nikdy se neunavíš a činíš vše s moudrostí. Ve Tvém plánu neexistuje nic nemoudrého, nic neprozřetelného. Jsi dnes, Bože, tak soudobý ve své moudrosti a dobrotnosti, jako jsi byl v první den stvoření, a jakým budeš i zítra i navždy.

Tvá vůle je svatá, stejně jako je i moudrá a současná. Tvá svatost je od Tebe neoddělitelná, jako od nás nelze oddělit vzduch, který dýcháme.

Cokoli nečistého se může povznést ze země k nebesům. Nic nečistého však nesestupuje z nebe, z Tvého trůnu, Otče náš.

Modlíme se k Tobě, náš svatý Otče, abys rychle přivolal východ toho dne, kdy vůle všech lidí dosáhne moudrosti a bude svatá, jako je svatá Tvá vlastní vůle. Kdy všechno Tvé pozemské stvoření se bude pohybovat v harmonii s nebeskými hvězdami. Až naše planeta bude sborově zpívat spolu s ostatními podivuhodnými hvězdami: **ó Pane, pouč nás, ó Bože, veď nás, ó Otče, spasiž nás!**

m.d.

Zástup Židů naléhal na Piláta, aby tě ukřižoval, ó Pane. Třebas nenašli na Tobě viny, osvobodili provinilého Barabáše a odsoudili tebe, berouce na sebe hřích vraždy.

(Modlitební píseň velkopáteční, hlas 6. antifony)

Svatí Otcové učili, že „tato naše země je místem vyhnanství, dočasným přibytkem člověka. Zde probíhá bitva každého člověka za jeho nesmrtelnou duši. Člověk je buď uchvácen ďáblem skrze oklamání léčkami tohoto světa a klesá ještě níže – až na „dno pekla“, nebo zaslechne volání svého Pána a pojme v nenávist „tento svět hříšný a cizoložný“ spolu se vším, co je z tohoto světa, dosáhnuv „vyššího světa“, kde září světlo věčné a je blaženost nevypravitelná.“ (z knihy „Moudrost poustních Otců“)

Životy svatých

Svatý Ivan Český, poustevník pod skalou

(24. června / 7. července)

Svatý Ivan (Jan) Český, poustevník, pocházející z kmene severních Charvátů, byl synem charvátského vladaře Gostomysla, jenž kolem roku 884 zahynul v boji za svobodu svého národa, který vedl po dlouhá léta s Ludvíkem Němcem.

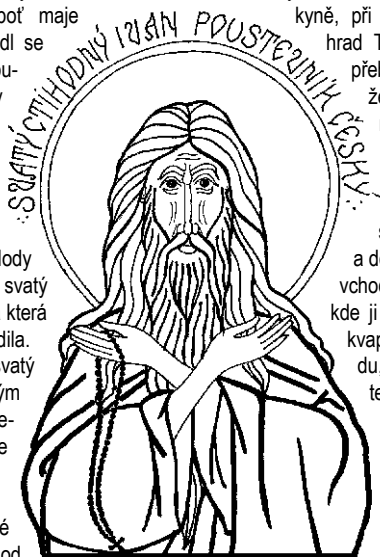
Celá rodina svatého Ivana byla křesťanská, a svatý Ivan se z Božího vnuknutí rozhodl pro cestu mnišství a odešel do monastýru. V něm však pobyl nedlouhou dobu, neboť maje v úctě svatou samotu, rozhodl se po vzoru svatých Otců pro poustevnický život. Odešel tedy až do české země, kde se usídlil v pustém a pro člověka neprostupném lese. Žil v jeskyni pod skalou, u pramene vody, kde se mu pokrmem staly jen lesní plody a mléko lesní laně, kterou si svatý Ivan svou pokorou ochočil a která pak za ním k jeho jeskyni chodila.

Ve své jeskyni prožil svatý Ivan, v modlitbě a postu, nikým nezpozorován a nespátněn, celých čtyřicet dva roků. Jak se praví v jedné z legend, byl svatý Ivan na počátku svého poustevnického života v české zemi mnohokrát pokoušen od nepřítelů našeho spasení, kterému se nelíbil svatý a zbožný život tohoto velkého poustevníka. Když jej ďábel nedokázal svést k žádnému hříchu, snažil se jej aspoň vyhnat pomocí svých pokušení z míst, která světec Ivan již posvětil svými modlitbami. Už už se Ivan rozhodl opustit svou jeskyni a odejít ze své samoty, když se mu zjevil svatý Jan Křtitel

a pro vítězství nad běsem mu daroval svatý kříž. Poučoval jej přitom, aby neodcházel z místa svých modliteb. Svatý Ivan vzal svatý kříž, a když jej opět zlý běs pokoušel, udeřil ho křížem tak, že běs, který nebyl s to snést na sobě svatý kříž, vyletěl z jeskyně, a ve stropě jeskyně po něm zůstala díra viditelná až dodnes.

Svatý Ivan nevěděl, že nedaleko od jeho jeskyně, při řece Berounce, se nachází hrad Tetín, ve kterém v tom čase přebýval kníže Bořivoj se svou ženou svatou Ludmilou. Jednou, když byl kníže Bořivoj na lovu, stalo se, že zahlédl laň, která dávala mléko svatému Ivanovi. Kníže Bořivoj se ji rozhodl pronásledovat a dostihl ji až u skály, blízko vchodu do jeskyně svatého Ivana, kde ji skolil kopím. Jaké bylo překvapení knížete a jeho doprovodu, když namísto krve ze smrtelné rány, kterou ji zasadil, vyteklo mléko. A mléka bylo tolik, že kníže a jeho doprovod, schvácení dlouhým pronásledováním laně, se jej dosyta napili.

Tu se po malé chvíli u skolené laně objevil poustevník Ivan. Vyšel přímo ke knížeti, nazval ho jménem a promluvil k němu: „Proč jsi zabil moji laň?“ Kníže i jeho lidé se zarostlého poustevníka nejprve zděšili. Sám kníže se jej po chvíli zeptal: „Kdo jsi? A co zde děláš?“ Na Bořivojovu otázku poustevník odpověděl: „Já jsem Ivan Charvátský a žiji v této pustině pro Boha po

čtyřicet dva let, žádný člověk mne neviděl až do tohoto dne. A toto zvíře mi seslal sám Bůh, aby mě sytilo.“ Bořivoj poustevníka ve své bohobojnosti zval, aby šel s ním na jeho knížecí hradeček, kde by jej mohl pohostit. On však odvětil: „Pošli mi kněze.“ Bořivoj po návratu domů poslal ke svatému Ivanovi kněze slovanského obřadu jménem Pavel, který konal bohoslužby na jeho dvoře, a spolu s ním mu poslal na cestu i koně. Svatý Ivan však na koně nevsedl, ale celou cestu šel pěšky vedle něj až do Bořivojova sídla. Tam odmítl honosné pohoštění a ve zbožné úctě vešel do svatého chrámu, kde vyslechl bohoslužbu a přijal svaté Přijímání. Nic jiného nejedl ani nepil.

Knězi Pavlovi svatý Ivan vyprávěl, co mu předpověděl svatý Jan Křtitel, když se mu zjevil. Rekl mu, že až zemře, má být pochován ve své jeskyni, v jejíž těsné blízkosti budou po jeho zesnutí postaveny kaple na památku Přesvaté Bohorodice, svatého Kříže a svatého Jana Křtitele. Poté Ivan knížete požádal, aby se mohl navrátit do své pustiny a na cestu si ještě vyžádal pergamen a černidlo (inkoust), na který potom napsal, že je synem Gostomysla - vladaře charvátského. Brzy poté, co se navrátil zpět do své samoty, pak blaženě zesnul v Pánu. Když opustil tento pozemský svět, byl Bořivojem se ctí pohřben. To se událo někdy v letech 882 – 893. Vše, co předpověděl svatému Ivanovi sv. Jan Křtitel, se nakonec beze zbytku naplnilo. Na místě jeho odpočinku pak Bůh uskutečnil mnohé zázraky na prosby všeho zbožného lidu, který sem od té chvíle počal přicházet vždy v den světcovy památky (24. června/

**Když ještě v temnosti nevěry přebýval národ,
zjevil ses v pustině jako anděl Boží
a svědčil o víře
pravoslavné Kristově,
aby upevnil dědictví Otců
a spasil duše naše.**

Tropar hl. 6

**Jen jedna perla stojí za to,
abys, moudrý kupče,
prodal vše a koupil ji.
Jen jedna radost ze všech
stojí za to,
aby ses pro ni vzdal
všech radostí ostatních.
Nálezce nejvzácnější perly – Krista,
svatý Ivane, pros Boha,
abychom i my v Něm
nalezli poklad nepomíjející radosti.**

Kondak hl. 6

7. července) a žádat o jeho rychlou přimluvu u Boha. Památka svatého Ivana (Jana) připadá na svátek Narození svatého Jana Křtitele a Předchůdce Páně.

*z knihy „Svatí Českých zemí
a Slovenska“ a dalších pramenů
připravil o. diakon Marek Malík*

Stežka spravedlivých je jak jasné světlo, které svítí stále víc, až je tu den.

(Př 4,18)

Nemilujte svět ani to, co je ve světě. Miluje-li kdo svět, láska Otcova v něm není.

(Jan 2,15)

Dnes se Kristovým vzkříšením otevřelo peklo, země se obnovuje křtem katechumenů, nebe se otevírá Duchem Svatým. Otevřené peklo navrácí mrtvé, obnovená země plodí vzkříšené, otevřené nebe přijímá ty, kdo do něj vstupují. Peklo navrácí vězně vzhůru, země posílá pohřbené do nebe, nebe představuje Bohu ty, které přijalo.

Svatý Ambrož Milánský

Starozákonní a judaistické pozadí svátku svatě Padesátnice

Svět Starého zákona

V liturgické příručce se životy světců zvané synaxář čteme v den Svatě Padesátnice: „Svatou Padesátnici jsme přijali z hebrejských knih. Neboť tak, jako oni slaví svoji Padesátnici, ctíce číslo sedm a to, že když padesát dní po Pesachu putovali, přijali Zákon, tak i my když jsme po Pasše slavili padesát dní, přijali jsme Všesvatého Ducha, který dává zákony, uvádí do veškeré pravdy a stanovuje, co je Bohu příjemné.“

Když se naplnily dny Padesátnice (Sk 2,1)

Padesát dní po Pasše oslavuje Pravoslavná církev další z velkých svátků liturgického roku a připomíná si tak událost ze samotného počátku života Církve – seslání Svatého Ducha na apoštoly, shromážděné v Jeruzalémě. Podrobnou zprávu o této události nacházíme ve druhé kapitole Skutků apoštolských.

Stejně jako v mnoha jiných případech, kdy je to důležité pro pochopení hlubšího smyslu události, hovoří Sv. Písmo velmi přesně o tom, kdy se to stalo: „*Když se naplnily dny Padesátnice...*“

Termín *Padesátnice*, řecky Πεντηκοστή (Pentikosti), označuje původně starozákonní svátek, v hebrejštině nazývaný שבועות, **Šavu'ót**, doslovně **Svátek týdnů**. Název se odvozuje od přikázání odpočítat sedm týdnů od druhé pesachové noci (tzv. *ómer*) a oslavit 50. den jako posvátný (Lv 23, 15-16; Dt 16, 9-10). V Písmu nalezneme i jiná označení tohoto svátku: **Slavnost žně prvotin**, kdy se sklídila úroda ječmene a začala sklízet pšenice (Ex 23, 16), **Den prvotin**, kdy se přinášela oběť z prvních plodů pšenice (Nu 28, 26). Podle talmudských učenců připomíná tento svátek proces vykoupení židovského národa, započatý fyzickým osvobozením Židů z egyptského otroctví o Pesachu a ukončený nabytím duchovní svobody prostřednictvím darování Tóry. Podle tradice dostal Mojžíš právě padesátý den po východu z Egypta na hoře Sinaj Desatero přikázání a celý Zákon.

Spolu s Pesachem a svátkem stánků – Sukkót, patří „Šavu'ót“ ke třem tzv. poutním svátkům, kdy bylo, ještě v době existence Chrámu, povinností Židů putovat do Jeruzaléma a přinést příslušnou oběť.

A právě v tento den sesílá Hospodin příslibeného Svatého Ducha, aby se tato zázračná událost zjevila mnohým – Jeruzalém je plný Židů ze všech národů světa, jak nás o tom zpravují Skutky apoštolů. Děje se tak ve svátek Padesátnice, kdy byl dán lidu Boží Zákon, zjevující Hospodina, proto se blahodátný Duch vylévá rovněž v padesátý den, neboť Ježíš Kristus byl obětován v čase starozákonní Paschy. A nacházíme i další paralely, které dosvědčují vnitřní souvislost obou událostí – Zákon byl darován na hoře Sinaj, Svatý Duch sestoupil v horní místnosti na Siónu. Mojžíš obdržel Zákon za hřmění hromů a blesků, apoštolové přijali Svatého Ducha za hukotu, jako když se žene prudký vítr. Hospodinova sláva se tehdy zjevuje jako stravující oheň na

vrcholku hory, svatý Duch sestupuje na apoštoly v podobě ohnivých jazyků...

Rovněž některé prvky slavení obou svátků jsou obdobné. Židé navštěvují v noci před vlastním svátkem zvláštní studijní kroužky, studují Tóru, naslouchají kázáním. V této atmosféře setrvávají až do svítání. Podobně se v Pravoslavné církvi v předvečer svátku koná všenoční bdění, po němž se čtou Skutky apoštolské.

Synagogy a židovské domácnosti jsou vyzdobeny větvemi stromů, trávou a květy, které jednak upomínají na starověký svátek sklizně, jednak připomínají i skutečnost, že Zákon byl na Sinaji darován v době, kdy byla hora a její okolí pokryta zelení a květy. Podobně byla pravděpodobně v tento den vyzdobena i horní místnost, kde došlo k sestoupení Svatého Ducha na apoštoly. Tento obyčej je zachován i v Pravoslavné církvi – zelenající se ratolesti znamenají prvotiny přírody, která se od jara obnovuje působením Ducha Obnovitele (Ž 103, 30). Rovněž upomínají na starozákonní zjevení Přesvaté Trojice Abrahámovi v doubravě Mamre (Gen 18,1).

Se svátkem **Šavu'ót** jsou spojeny i tradiční pokrmy, které mají zvláštní vztah k významu svátku. Jedí se hlavně jídla mléčná na základě rabínského výkladu, že podobně jako je mléko základní stravou kojenců, Tóra symbolizuje základní duchovní potravu.

Krátký pohled na starozákonní historii svátku Padesátnice nám může pomoci hlouběji pochopit její smysl a význam pro pravoslavného křesťana. Sestoupení Svatého Ducha na apoštoly je uzavřením nové a věčné smlouvy mezi Bohem a lidmi, jak to předpověděl prorok Jeremiáš: „*Hle, přicházejí dny, je výrok Hospodinův, kdy uzavřu s domem izraelským i s domem judským novou smlouvu. Dám své zákony do jejich mysli a napíšu jim je na srdce.*“ (Jer 31, 31-34; Žid 8, 8-2) Svatý Duch, který sestoupil na apoštoly, Duch pravdy, Duch moudrosti a zjevení, stanovil místo Sinajského nový zákon Siónský, o kterém prorokoval již prorok Izaiáš: „*Ze Sijónu vyjde zákon, slovo Hospodinovo z Jeruzaléma,*“ (Iz 2, 3) a který je zapsán „*ne na kamenných deskách, nýbrž na živých deskách lidských srdcí.*“ (2 Kor 3,3) Tato nová smlouva není už omezena pouze na příslušníky židovského národa, ale Hospodin ji uzavírá s každým, kdo uvěří v Krista a přijme svatou tajinu Křtu, a stane se tak schopným přijímat dary Ducha Svatého. Ano, i k vylití Ducha Svatého na všechny členy novozákonní Církve, jež bylo doprovázeno podivuhodnými přírodními úkazy, došlo podle dávného svědectví proroka Joela, jak mu to zjevil sám Hospodin: „*Vylíjí svého Ducha na každé tělo. Vaši synové i vaše dcery budou prorokovat, vaši starci budou mít sny a vaši jinoši budou mít prorocká vidění...*“ A dále „*Způsobím, že budou na nebi i na zemi zvláštní úkazy...*“ (Joel 3,1-3)

připravil Vladimír Štěpánek

**Blahoslaven jsi, Kriste Bože náš, jenž jsi rybáře učinil moudrými,
seslav jim Ducha svatého, a jimi získal veškerý svět.**

Lidumile, sláva tobě.

(Tropar ke svatodušním svátkům, hl. 8.)

Svatý novomučedník Joannis z Konitsy

Památka svatých vyznavačů umučených pod tureckým jhem

Nový řecký mučedník sv. Joannis Konitský se narodil v 2. polovině 18. století ve městě Konitsa jedné vážené muslimské rodině. Jeho otec byl povoláním derviš (příslušník náboženské vrstvy v islámu) a vykonával funkci muslimského duchovního - šejcha. Konitští muslimové si Joannisova otce díky této duchovní funkci velmi vážili a ctili jej i jeho rodinu.

Do svých 20 let žil Joannis s rodiči v rodné Konitse, která spadá do oblasti řeckého Epiru. Poté žil určitou dobu v Joannině, kde vstoupil podle otcova přání do řádu dervišů. Později odešel do města Agrinio, jež spravoval významný vůdce Chaznar Isufaravos, který Joannise ve svém městě přivítal s radostí a ochotou. Joannis zde bydlel v panském obydlí „Muselim seraj“.

Po celou dobu, kdy Joannis žil v blízkosti Isufarava, plnil svědomitě všechny svěřené úkoly. Jeho duše však nenacházela klid, útěchu mu nepřinášely ani marnosti světa ani bohatství dočasných agrinijských vládců, na jejichž dvorech sloužil. Podle synaxaristy měl Joannis „vrozené křesťanské smýšlení“: jedl postní křesťanská jídla a miloval Kristovo nebeské království. Bůh si jej proto vybral, aby se stal jeho horlivým následovatelem. V Joannisově srdci se však stále nacházel strach z muslimů. Věděl, že bude krutě potrestán, jestliže se muslimové dozvědí o jeho niterném přesvědčení, a žil proto ve strachu a úzkosti a nemohl se nijak uklidnit. Rozhodl se, že si definitivně zvolí svoji životní cestu; chtěl se stůj co stůj osvobodit od pomyslných muslimských okovů, které jej a jeho víru svazovaly.

Vhodná příležitost na sebe nedala dlouho čekat. Isufaravos v té době přesídlil do Joanniny a jeho panství přešlo do rukou Bej Sulejmana. Joannis, který do té doby věrně sloužil Isufa-

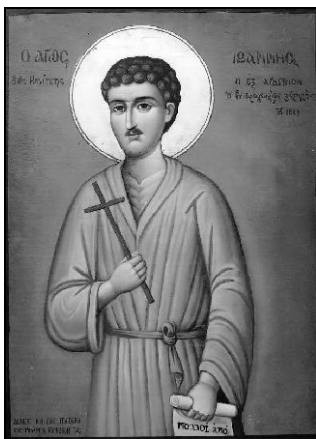
ravovi, nevěděl, koho má nyní následovat: zda Isufarava, nebo Bej Sulejmana. Nakonec se rozhodl následovat úplně někoho „jiného“. Duch Svatý jej osvětlil, aby se zřekl „bejů“ a následoval Krista. Osvobodil se z muslimského sevření a celou duší se usadil v úrodném luhu svatého Pravoslaví; svůj život nakonec zakončil mučednický. Joannis před svým skolem pobýval v Etolii, kde chodil v křesťanském oděvu; zbavil se dervišské čepice a zeleno-bílých šatů, které mu připomínaly jeho „starý“ život před tím,

než poznal Krista. Po křtu, který se konal v Ithaké (která byla v té době nikoli pod tureckou, ale pod benátskou nadvládou), přesídlil Joannis do vesnice Xiromeri, kde se stal sluhou v domě místního vládce Panose Galanose. Stihl se oženit a spolu se svou ženou kvůli většímu bezpečí své dosavadní působitě u Řeka Galanose opustil. Aby si vydělal na živobytí, pracoval jako hlídač pozemků; opatrný však nepřestal být nikdy, Turci jej totiž mohli i zde poznat a krutě se mu pomstít. Většinou se proto věnoval své práci a jen výjimečně se vydával do centra vesnice; společnosti vesničanů se raději vyhýbal.

V roce 1813 se Joannisův otec dozvěděl, že jeho syn přijal křesťanskou víru a velmi se rozhněval. Jeho poslové přijeli spěšně do Xiromera, aby přesvědčili Joannise o návratu k mohamedánství. Odjeli však s nepořízenou. Nakonec nějaký místní muslim obvinil Joannise u církevního soudce v Agriniu a ten jej zatkl a odsoudil k smrti mečem. Dne 23. září 1814, v milosti své nově nabyté víry, zesnul Joannis mučednickou smrtí.

*podle knihy presbytera Dionýsia Tatsiho
Svatý novomučedník Joannis z Konitsy
(Athény 1979)*

připravila Stefania Fasouli-Dvořáčková

Sv. Fotios, patriarcha konstantinopolský (858–867 a 877–886)

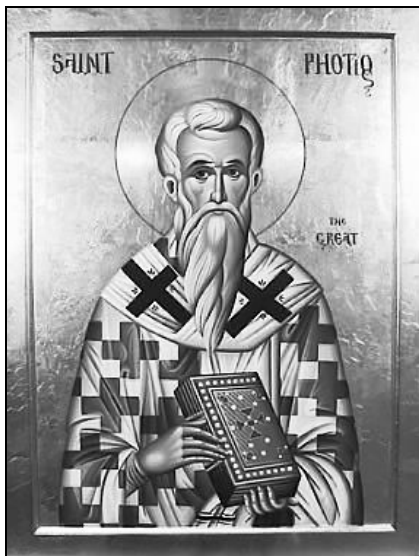
Historie a fakta

Patriarcha Fotios patří právem mezi největší byzantské osobnosti a je jedním z nejvýznamnějších duchovních otců v historii celé pravoslavné církve. Nutno však říci, že jako protagonista církevního schizmatu mezi Západem a Východem je dodnes vnímán v těchto jednotlivých církvích odlišně. Pravoslavná církev jej považuje za světce, odpůrce nového učení a obránce ortodoxie. Z pohledu římskokatolické církve je postoj k němu spíše kritický. Velký znalec Fotia, profesor František Dvorník, byl ovšem prvním historikem v římskokatolické církvi, který se ve své monografii o Fotiovi pokusil vyvrátit negativní názory vůči němu a rehabilitovat jej tak v očích západního světa. Svatý Fotios do značné míry určoval vztahy mezi Byzancí a Slovy také tím, že se angažoval v křesťanských misích orientovaných do těchto končin, a zasloužil se mimo jiné prostřednictvím věrozvěstů Cyrila a Metoděje o rozvoj vzdělanosti a duchovního života nejen na Velké Moravě.

Fotios se narodil přibližně kolem roku 820 v Konstantinopoli. Pocházel z bohaté a společenské vážené rodiny, nakloněné ikonodulskému přesvědčení, jež hájilo uctívání svatých obrazů proti ikonoklastům (obrazoborcům). Fotiův strýc patriarcha Tarasios, předsedající VII. všeobecnému sněmu v Konstantinopoli (r. 787), jenž odsuzoval obrazoboreckou herezi, ovlivnil postoj k ikonoklastu v životě celé rodiny. Fotios byl v příbuzenském vztahu k císařskému domu. Jeho bratr Sergios pojal za manželku sestru císařovny Theodory. Fotiovi se v mládí dostalo skvělého vzdělání. Logothet Theoktist, vysoce postavený státní úředník za vlády císařovny Theodory, jej ustanovil profesorem na konstantinopolské univerzitě a později ve významném státním úřadě ve funkci prvního císařského sekretáře. Na dvoře měl Fotios významné slovo a byl pověřen důležitými diplomatickými a státnickými úkoly. V roce 857 byl Fotios považován za nejvýznamnějšího teologa v celé Byzanci a snad i v celém východním křesťanském světě. Fotiův dům se stal vlastně jakousi akademií, centrem intelektuálního života hlavního města. Mezi jeho žáky patřili např. mladý následník trůnu Michal III. a svatý Cyril Filosof – učitel Slovanů.

Po abdikaci patriarchy Ignatia se pozornost vlády a církve soustředila právě na Fotia jako na nejvhodnějšího kandidáta na post konstantinopolského patriarchy. Fotios proti své vůli tuto vysokou církevní hodnost nakonec přijal.

Někteří Ignatiovi stoupenci jej považovali za uzurpátora a okamžitě se proti němu postavili. Jejich obvinění se zakládalo na tom, že byl zvolen za patriarchu jako laik, odvolává se na Sardický sněm z roku 347, jehož kánony ovšem neměly všeobecnou platnost ve východní církvi. Fotios byl po volbě postupně postřížen na mnicha a během šesti dní rukopoložen na všechny stupně duchovenského svěcení. V den svátku Narození Páně, 25. prosince 857, se Fotios stal konstantinopolským patriarchou. Zpočátku jej papež Mikuláš I. přijal do bratrského společenství všeobecné církve, zanedlouho však do Říma dorazila skupinka Ignatiových přívrženců s falešným obviněním proti Fotiovi a slibem, že provincie Ilýrie, Kalábrie a Sicílie přejdou pod římskou jurisdikci. A tak papež poslal do Konstantinopole roku 860 své dva legáty, Zachariáše a Rodolda, aby prošetřili vzniklou situaci. Zároveň poslal císaři dopis, ve kterém

dokazoval, že římský velekněz je z moci svatého Petra ustanoven, aby rozhodoval o všech záležitostech, odvolává se na pseudoisidorovské dekretálie. Fotia jako patriarchu neuznává, neboť neprávem zaujal Ignatiovo místo a navíc byl zvolen patriarchou jako laik. V závěru papežova dopisu je však zmíněn skutečný cíl, o který Řím usiloval, a to znovunavrácení již zmíněných provincií. Papežův souhlas s novým patriarchou byl podmiňován přičleněním části byzantského území pod správu papeže.

Tento dopis zaskočil všechny východní křesťany. Do té doby si žádný papež nedovolil usilovat o podřízení Konstantinopole a její církev pod svou pravomoc tak, jak to učinil Mikuláš, který byl úplně pohlcen myšlenkou, že mu patří veškerá pravomoc nad celou církví, dokonce že jeho moc je vyšší než moc panovníků, tedy myšlenkou papežské absolutní moci.

Roku 861 svolal patriarcha Fotios do Cařihradu sněm, který se uvádí v historii pod pojmem „prvo-druhý“, neboť se konal dvakrát, poprvé roku 858. Sněmu se zúčastnili i dva papežští legáti Rodoald a Zachariáš, kteří se nakonec postavili na stranu Fotia. Tento sněm vyslechl 72 svědků, kteří dokázali, že Ignatios byl ustanovený patriarchou samotnou císařovnou bez účasti a rozhodnutí biskupského sboru, což zakazuje 30. apoštolské pravidlo. Sněm proto uznal Fotia zákonným patriarchou cařihradským. Papež, jehož hlavním cílem bylo získání byzantských území, nedosáhl svého záměru a po návratu legátů jim zakázal konat bohoslužby a na patriarchu Fotia uvalil církevní klatbu. Roku 862 skupinka ignatiovců podala u papeže apelaci na rozhodnutí cařihradského sněmu z roku 861. Papež našel v apelaci potvrzení své teorie primátu. V březnu 863 svolal papež do Říma sněm, který odsoudil Fotia a rozhodl, aby byl Ignatios rehabilitován a znovu uveden do úřadu, sněm z roku 861 byl naopak označen jako lotrovský, neboť nedal papeži to, po čem nejvíce toužil, tj. Ilýrii.

Další problém, který vstával mezi Západem a Východem, se týkal Bulharska. Prvním křesťanským králem Bulharů byl Boris, který byl pokřtěn v roce 864 cařihradskou církví; jeho kmotrem byl samotný císař Michal III., Boris proto přijal nové jméno - Michal. Duchovenstvo konstantinopolského patriarchátu se krátce nato ujalo misijní práce v Bulharsku. Papeži Mikuláši se však podařilo ovlivnit Borise tvrzením, že se přijetím křesťanství z Cařihradu dostane pod byzantskou nadvládu.

Proto Boris začal jednat s římskou kurií. Požádal papeže o zaslání římského duchovenstva s cílem vytvořit bulharskou církev a předložil mu seznam otázek o křesťanské víře a duchovním životě. Papež poslal vzápětí do Bulharska své dva biskupy, Pavla a Formóza, a současně s nimi i odpovědi na Borisových 106 otázek. Po jejich příchodu bylo řecké duchovenstvo vyhnáno, a tak mohli latínici budovat církevní organizaci podle latinského obřadu, diskreditovat v očích Bulharů cařihradskou církev a zavádět nové praktiky přičící se církevní tradici.

Jako reakci na situaci v Bulharsku zoreslal patriarcha Fotios všem východním patriarchům okružní list a žádal je, aby se dostavili do Cařihradu a zaujali k celé problematice jasné stanovisko. Ve svém dopise popsal situaci v Bulharsku a vyjmenoval hlavní odchylky latinské části církve od všeobecné církevní tradice. Největší jeho výtkou bylo vložení nových slov do posvátného symbolu víry, a sice, že Duch svatý vychází nejen z Otce, ale i ze Syna (filioque).

V Konstantinopoli se roku 867 skutečně sešel velký sněm biskupů z celé východní církve, který prostudoval všechny události, především výsledky římského sněmu z roku 863 a jednomyslně vyhlásil, že přerušuje veškeré styky s římským papežem, který exkomunikoval Fotia. Zároveň sněm rozhodl, že nejvyšší církevní autoritou jsou všeobecné sněmy, a to i pro církev římskou. Tyto sněmy se svolávají i bez souhlasu papeže. Učení o papežském primátu je vymyšlené a zavádění filioque heretické.

Fotiův úspěšný zápas o obranu tradic ortodoxie byl přerušen nečekanými událostmi v byzantském impériu. Císař Michal III. byl zavražděn kesaré Basilem Makedonským, jehož sám uvedl na tuto pozici. Uzurpátor císařského trůnu odstranil během dvou dnů z patriaršního stolce i patriarchu Fotia a ustanovil opět Ignatia. Důvodů, proč tak Bazil I. Makedonský učinil, je mnoho. Jisté indicie poukazují na to, že se Fotios netajil svým kritickým názorem na Bazilův čin, dokonce mu odepřel podávání sv. přijímání.

Nástupem patriarchy Ignatia se opět obnovily styky s papežskou kurií. Mikuláš I. se však dlouho ze své vítězné politiky radovat nemohl, neboť 13. listopadu 867 zemřel. Jeho nástupcem se stal Hadrián II., který pokračoval v politice svého předchůdce. V roce 869 papež Hadrián svolal v Římě sněm, který reagoval na konstantinopolský koncil

z roku 867. Fotios byl opět exkomunikován, a nejen on, nýbrž i všichni, kteří podepsali akty tohoto sněmu. Římský koncil se usnesl na tom, že papež je soudcem všech biskupů, ale sám být souzen nemůže. Tento koncil byl jen předeherou dalšího sněmu, který byl naplánován v Konstantinopoli a probíhal od 5. října roku 869 až do 28. února roku 870. Podle instrukce papeže Hadriána mohli být na koncilu přítomni pouze ti, kteří podepsali formulí, již stvrzovali výsostnou pravomoc římského stolce nad celou církví. Prvního zasedání se tak zúčastnili papežští legáti, kteří tomuto sněmu předsedali, dva pochybní zástupci východních patriarchů, konstantinopolský patriarcha Ignatios s 12 světskými hodnostáři a pouze 12 biskupů v čele s Mitrofanem ze Smyrny. Vezmeme-li v úvahu, že v celé Byzanci působilo kolem 500 biskupů, tento sněm nemohl být považován za kanonický. Ignatios reagoval na tento problém tím, že postupně vysvětlil nové biskupy ze svých řad, čímž vzrostl počet členů až na 102 účastníků. Sněm se zabýval pouze Fotiovou osobou a jeho stoupenci. Na sedmém zasedání odřekli Fotiovi z rukou archierejskou berlu a vyhlásili nad ním anatému. Všechna svědectví z předchozích koncilů bylo nařizeno spálit. Tento sněm považuje římskokatolická církev za VIII. všeobecný.

Fotios byl nucen odejít na sedm let do vyhnanství. Pozdější události samy ukázaly, jak velmi se liší čestný primát římského biskupa od jeho mocenského chápání. Všem bylo jasné, že papež sleduje pouze vlastní cíle. Fotiův vliv na byzantském dvoře ale postupně narůstal. Nakonec byl z exilu povolán zpět. Měl tak velkou podporu, že již tři dny po Ignatievě smrti opět ušedl na patriarchátský stolec. Na sněmu konaném v letech 879-880 zvítězil Fotios spolu se svými stoupenci. Tohoto sněmu se zúčastnili i římské legáty nového papeže Jana VIII.,

jejichž prostřednictvím oznámil nový papež zrušení všech dřívějších (nespravedlivých) papežských usnesení proti Fotiovi. Koncil uznal nedotknutelnost Nicejsko-cařihradského symbolu (vyznání) víry, zamítl latinské filioque a uznal také nezávislost a rovnost obou patriarchátů a obou církví (západní a východní).

Na západě byl tento sněm zpočátku uznáván jako všeobecný, ale v XI. století za papeže Řehoře VII. byla jeho usnesení zavržena. Za všeobecný sněm začali na Západě považovat naopak koncil z let 869-870, jenž Fotia odsoudil. Fotios zůstal na patriarchátském stolci do doby, než došlo v Byzanci k další změně na císařském trůně. Následník trůnu Lev VI. jej sesadil pod záminkou, že je nebezpečný pro císařskou vládu a na jeho místo dosadil svého šestnáctiletého bratra Stefana. Fotios odešel do kláštera, kde žil až do své smrti roku 891 a věnoval se především literární činnosti.

Pravoslavná církev považuje patriarchu Fotia za velkého obránce pravoslavné víry. Na svátek „Vítězství pravoslavi“, který se v pravoslavné církvi slaví každoročně první nedělí velkého postu, je při zvláštním obřadu mimo jiné čteno: „Ignatiovi a Fotiovi, nejsvětějším patriarchům, věčná památka!“ A v Synodální knize se dále praví: „Všechno, co by bylo napsáno a řečeno proti svatým patriarchům Germanovi, Tarasiovi, Nikiforovi, Metodějovi, Ignatiovi a Fotiovi – budiž anatema.“ Při bohoslužbě v den památky světitele Fotia (6. února) oslavuje pravoslavná církev tohoto světce jako „zastance Pravoslavi, obránce pravoslavných křesťanů, sloup a utvrzení církve, nástroj blahodati, nádoba vyvolenou a blahostrunnou lyru Svatého Ducha...“

*podle J. Popoviče: Žitíja svetih za februar
a P. Alše: Církevní dějiny III.
připravila Tatiana Fejsaková*

Drahé moje Boží děti! Věřte Bohu, vždy se svěřte do jeho dobré vůle, kterou s námi má. Přijímejte v životě radost i bezútěšnost, blahobyť, chudobu i nouzi, to vše jako milost a pravdu na cestách Hospodinových. A ničeho se v životě nebojte, kromě hříchu. Jen on nás zbavuje Boží blahosklonnosti a uvrhá nás do moci nepřítelů, vydává nás napospas jeho svévoli a tyranii. Milujte Boha! Milujte lásku a druh druhá až k sebezapření, sebeobětování. Neboť Hospodin ví, jak ochraňovat a spasit ty, kdož jej milují.

starec Ioann Krest'jankin

Starec Porfýrios Kavsokalyvita (5. část)

Z poučení starců

„Člověk žijící v Kristu činí ze všeho modlitbu“

Všechny naše problémy, ať hmotné či tělesné, všechny vkládáme do Božích rukou. Podobně jako říkáme ve svaté božské liturgii: „... a všechen život náš Kristu Bohu poručíme.“ Všechnen náš život vkládáme do rukou tobě, Pane. Učiníme to, co si budeš přát ty. „Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi.“

Člověk žijící v Kristu vše proměňuje v modlitbu. I věci obtížné, i zármutek, ze všeho činí modlitbu. Cokoli se mu v životě přihodí, ihned pronáší tato slova: „Pane Ježíši Kriste...“ Modlitba přináší užitek při všem, i v těch nejjednodušších věcech. Tak například se stane, že trpíš nespavostí. Nemysli tehdy na spánek. Raději vstaň, jdi ven a zase se vrať zpátky do pokoje, lehni si do postele jako předtím, a nemysli na to, zda usneš či nikoli. Jen se soustřed', prones slova chvály a pak třikrát řekni: „Pane Ježíši Kriste...“ a uvidíš, že spánek přijde.

Vše lze vyřešit s modlitbou. Ale musíš mít lásku spojenou s plamennou modlitbou. Nechovej v sobě úzkost, ale spíše důvěru v lásku a Boží prozíravost. Vše se děje uvnitř duchovního života. Vše může být posvěceno, jak věci dobré, tak i obtížné, věci hmotné i věci duchovní, a proto cokoli, co činíte, činite ke slávě Boží. Neboť víme, co nás učí sv. apoštol Pavel: „Bud'to tedy, že jíte, nebo pijete, neb cožkoli jiného činíte, všechno ke slávě Boží činite.“ (1 Kor 10,31)

Když jsi ponořen v modlitbě, vše se děje tak, jak má. Například umýváš nádobí a nic nerozbiješ, nezpůsobíš žádnou škodu. Do tvého nitra vchází Boží milost. Získáš-li Boží milost, budeš vše dělat s radostí a bez námahy.

Modlíme-li se bez ustání, Bůh nás osvítí, abychom věděli, jak se zachovat i v těch nejsložitějších situacích. Bůh nám to řekne v našem nitru. Bůh si najde způsob. Můžete, samozřejmě, doplnit modlitbu i postem. Právě tehdy, když na nás doléhá nějaké vážné dilema, musí být jeho řešení spojeno s usilovnou modlitbou a postem. I já to tak mnohokrát dělal.

A jestliže nás o pomoc žádají lidé a společnost, ve které žijeme, vznášejme své prosby raději v modlitbě, která se uskutečňuje „skrytě“ (viz Mat 6,6) a není vidět. Mnoho rozptylování modlitbu neusnadňuje. Na chvíli proto zanechte telefonátů, mnohomluvnosti a rozhovorů s ostatními lidmi. Vždyť jestliže nám nepomůže Pán, co zmůže naše vlastní úsilí? Jedině modlitba, modlitba s láskou. Lépe můžeme pomoci ostatním na dálku prostřednictvím modlitby. Lidem takto pomáháme tím nejlepším a nejdokonalejším způsobem.

(pokračování příště)

*z řeckého originálu „Život a Slova“ (kap. O modlitbě)
přeložila Stefania Fasouli-Dvořáčková*

Milovat rodiče jest přáním Hospodinovým...

Myslím, že náš vztah k našemu okolí, k našim bližním, je ukázkou toho, jak dalece jsme schopni žít v souladu s vírou, podle Božích přikázání a podle výzvy Spasitele Pána Ježíše Krista: „Milujte druh druhu...“ (Mat 5,43) Je mnohdy opravdu velmi obtížné milovat naše okolí, které je mnohokrát myšlenkově naprosto odlišné, těžko pochopitelné a často o naši lásku ani nestojí. Vždy bychom se o to však měli přinejmenším snažit. A začít bychom měli ve svém nejbližším okolí. Ve své rodině, u svých rodičů. Vždyť tak si to přeje i sám Bůh.

Cti svého otce i matku, abys byl dlouho živ na zemi, kterou ti dává Hospodin, tvůj Bůh. (Ex 20,12)

Základem naší lásky k Bohu i ke světu kolem nás je znalost Božích přikázání. Naše láska k Bohu z nich vychází, a měla by být proto v souladu s pátým přikázáním Desatera, jak jej zapsal prorok Mojžíš: „Cti otce svého i matku svou, abys byl dlouho živ na zemi, kterou ti dává Hospodin, tvůj Bůh.“ (Ex 20,12) Rovněž sv. apoštol Pavel píše v listu k Efezským: „Děti, poslouchejte své rodiče, protože je to spravedlivé před Bohem. „Cti otce svého i matku svou“ je přece jediné přikázání, které má zaslíbení: aby se ti dobře vedlo a abys dlouho živ byl na zemi.“ (Ef 6,1-2) Jak bychom však měli toto přikázání správně dodržovat? Obzvláště v dnešní uspěchané době, kdy rodiče často už nejsou ani vzorem ani průvodcem životem.

Předně bychom si měli uvědomit a pochopit závažnost pátého Božího přikázání. První čtyři přikázání (ze starozákonního Desatera) jsou o vztahu člověka k Bohu, zbylých šest naopak určuje vztah člověka k člověku. Na pátém místě ukládá Bůh člověku své přikázání (a současně přání i doporučení), jak se chovat k rodičům. Teprve potom následují přikázání jako „Nezabiješ,“ nebo „Nesemlíníš.“ Již z toho je patrné, jakou vážnost přisuzuje Bůh tomuto přikázání a jak tím vlastně předurčuje náš vztah k vlastním rodičům.

Dále je páté přikázání výjimečné v tom, že jako jediné z Božích přikázání slibuje odměnu za jeho dodržování. Jak vidíme, jedná se o odměnu velikou a okamžitou. Odměnu, kterou dostaneme již zde, v tomto pozemském životě. Zaposlouchejme se tedy pozorně do slov: „aby se ti dobře vedlo a abys byl dlouho živ na zemi.“ Může snad křesťan, ale i kterýkoliv jiný člověk, chtít v tomto životě něco víc?

Jak máme ale toto moudré Boží přikázání správně plnit? V prvé řadě bychom měli rodiče milovat. Být jim upřímně vděční za vše, čeho se nám

od nich dostalo, ale měli bychom jím být navíc vděční i za to, před čím vším nás od našeho útlého mládí až do dospělosti uchránili. Měli bychom k nim být tolerantní, neodsuzovat jejich přestupky a milovat je takové, jací jsou. Vždyť když toto nedokážeme u svých rodičů, těžko se tomu budeme učit u cizích lidí. Svou lásku k rodičům máme vyjadřovat svou poslušností. Rodiče máme poslouchat ve všem, co neodporuje Božím zákonům. Svou trpělivost a obětavost můžeme projevovat v jejich nemoci a stáří, kdy potřebují naši pomoc. Tou jsme jim povinováni až do jejich smrti. A po jejich smrti jsme dále povinni se neustále modlit za klid jejich duše. Toto je Boží přání a současně náš dluh vůči našim rodičům a vůči Bohu. Stejný přístup musíme ovšem zaujmout i ke svým dětem – k nim máme stejný dluh, neboť je musíme vychovávat vlastním příkladem. A konečně, „láska k našim rodičům“ je též dluhem k nám samotným, jestliže chceme, aby se nám dobře vedlo a abychom byli dlouho živi na zemi, přesně v souladu s Božím přikázáním.

Dnešní doba se již v mnohém změnila. Rodina dnes už funguje na jiných principech než dříve. Vztah dětí a rodičů je dnes rovněž úplně jiný. Všechno se změnilo a neustále se dál mění. Co se však nemění, jsou Boží přikázání. Boží přikázání jsou nadčasová, věčná. Ta se nedají ani pozměnit ani vysvětlit jako zastaralá.

Boží přikázání o lásce k rodičům nás nabádá, abychom pozměnili postoj k našim rodičům k lepšímu. Vždyť to můžeme učinit téměř vždy a Bůh nám své přání jasně sděluje, když říká „jak“ a „proč“ máme toto přikázání plnit.

Při plnění pátého přikázání se však objevuje jedno velké úskalí. Nikdo z nás neví, kolik času bude moci se svými rodiči ještě strávit. Kolik bude mít ještě příležitostí projevovat se jako milující syn či dcera. A pokud nějaký okamžik promeškáme,

podobnou příležitost již nedostaneme a později toho budeme litovat. Ano, i po smrti našich rodičů trvá naše povinnost k jejich osobě, ač s námi nejsou tělesně. Projevujeme jim však naši lásku a poslušnost již nyní, okamžitě, dokud jsme s nimi.

Projevíme tím přece i lásku a poslušnost k Bohu, našemu nebeskému Otci, který nás o lásce k rodičům moudře poučí...

připravil David Sýkora

Ctihodný starec Kleopa Ilie

Z rumunského duchovního odkazu

Ctihodný rumunský starec Kleopa Ilie se narodil 10. dubna 1912 v Moldávii. Jeho rodiče, Alexandr a Anna Ilie, byli hluboce věřícími křesťany. Pravidelně se účastnili všech bohoslužeb, dávali almužny a často se chodili modlit do Božího chrámu spolu se svými dětmi. Jejich dům se stal malou církví. Sám starec Kleopa k tomu dodává: „Měli jsme jeden pokoj zaplněný ikonami. Jako malou kapličku. Tam jsme se také modlili. Někdy jsme se probudili uprostřed noci a do rána jsme se modlili.“

Starec Kleopa byl pátým dítětem z celkem deseti sourozenců. Nejdříve absolvoval sedmiletou školní docházku v rodné vesnici. Měl vynikající paměť, kterou zdědil po své mamince. Od malička v sobě nosil velkou úctu k Přesvaté Bohorodici. Když mu bylo 11 let, naučil se akathist ke svátku Zvěstování Přesv. Bohorodici: „Byli jsme na poli sbírat kukuřici a já jsem měl s sebou modlitební knížku, schovanou pod kukuřičnými slupkami. Než přišel táta k vozu s kukuřicí, naučil jsem se postupně jeden ikos, pak přidal kondak. A takto jsem se naučil celý akathist k Boží Matce.“

Jednoho dne se pak starec Kleopa, ještě jako prostý jinoch, vydal velmi brzy ráno se dvěma rodnými bratry do skytu Sihastra, protože se chtěli stát mnichy. Aby vyzkoušel jejich odhodlanost a pevnost jejich víry, nechal je místní igumen čekat tři dny před branami skytu a přikázal jim, aby neustále tloukli na dřevěné bidlo u dveří a stále při tom opakovali Ježíšovu modlitbu. Ostatní mniši chodili kolem nich, ale vůbec si bratrů Kleopových nevšimli a nebavili se s nimi. Večer třetího dne k nim přišel igumen a zeptal se jich: „Bratři, řeklo vám něco to dřevo, na které jste tloukli?“ Oni odpověděli: „Ne!“ „Myslíte, že má dřevo hlad?“ zeptal se opět igumen. „Ne!“ odpověděli svorně bratři. „Vidíte, podobně musí v monastýru trpět mnich. Ted' jděte k archondariku (přijímací místnost pro poutníky), a do skončení kánonu si trochu odpočnete. Pak zajděte do chrámu na jitřní bohoslužbu.“ Následující dva dny dostali bratři Kleopovi opět tentýž úkol. Třetího dne za nimi přišel starec, požehnal jim a všichni se společně odebrali poklonit divotvorné ikoně Přesvaté Bohorodice. Poté se připravili ke zpovědi a druhý den šli ke svatému Přijímání. Ve skytu dostali za poslušenství pást ovce. A to byl počátek jejich mnišské cesty.

Starec Kleopa často hovořil o šťastné době svého mládí: „Tehdy, když jsem spolu se svými bratry pásł

ovce ve skytu Sihastra, prožíval jsem velkou duchovní radost. Práce s ovci, život v klidu a na horské samotě uprostřed přírody byly pravou školou mnišství a teologie. V té době jsem také stihl přečíst Dogmatické učení podle sv. Jana Damašského, jeho Teologikon a Výklad pravoslavné víry. Milé dítě, byl jsem tak šťasten! Když bylo počasí teplejší, berani se v ní ukrývali. „Zůstaňte tam!“, říkal jsem jim a četl přitom Dogmatiku. Když jsem se z něho dozvídal o vlastnostech Přesvaté Trojice, o rozdílech mezi andělem, člověkem a Bohem a všechno o ráji a pekle, zapomínal jsem během dne i jíst. Byla tam taková malá stará chata, v níž jsem si občas odpočinul a někdo z monastýru mi tam vždy přinesl něco k jídlu. A večer, když jsem se vracel zpět, kladl jsem si otázku: Jedl jsem dnes vůbec něco? Podíval jsem se na stůl a viděl tam jídlo, a odpověděl jsem si: Nejedl! Celý den jsem se zabýval čtením Dogmatiky sv. Jana Damašského. Všude kolem rostl šafrán a protože byl již podzim, nechával jsem si kvítky šafránu jako záložky do knihy.

V době, kdy jsem ještě pásł ovce a krávy, přečetl jsem mnoho duchovní literatury: knihy od sv. Makária Egyptského, sv. Makária Alexandrijského, Životy svatých (všech 12 dílů) a mnoho dalších, které jsem si koupil doma. Četl jsem je jedním dechem a připadalo mi, že den utíká velmi rychle. Čtení Životů přináší člověku velkou posilu. Velmi velkou. Děti moje, vždy si proto s sebou berte nějaké duchovní knihy (starec Kleopa zde promlouvá k mladým adeptům mnišského života, kteří nacházeli ve starci svůj vzor a také toužili odejít do lesů jako asketi. Chodili za starcem Kleopou pro rady a duchovní poučení). Přečtěte si Akathist ke Spasiteli, k Bohorodici a říkejte Ježíšovu modlitbu. A nezapomeňte mít něco na sebe proti dešti.“ (Jiný velký rumunský starzec, Arsenie Boca, v této souvislosti říkával: „Hlídej si svou hlavu před chladem a nerozumem.“ Pozn. překl.)

V roce 1935 musel starzec Kleopa odejít na vojnu. Ani zde nepřestal nosit svůj mnišský oděv. Pracoval v nemocniční ošetrovně, kde pomáhal nemocným a uklízel. Všichni si jej vážili, vojáci i důstojníci. Večer i ráno se pravidelně modlil s vojáky v kapli a někdy také kázal. Mnoho lidí od něj získalo velké duchovní poučení. Po skončení vojny se starzec vrátil do monastýru. Na vojně zůstat nechtěl, i když ho o to mnozí žádali a navrhovali: „Zůstaň zde, s pamětí, kterou máš, by ses mohl stát generálem!“ On však jejich návrhy odmítl a říkal, že je „vojákem na vojně Krista, Krále všech králů!“ ...

*podle knihy „Život starce Kleopy“
od Joanichie Balana připravila Alina Buruiana*

Dnes Jidáš opouští Učitele a přidává se k ďáblu, zaslepen jsa vášní lakoty. Zatemněn odpadá od světla, neboť jak mohl vidět, když Světlo nebeské zaprodal za třicet stříbrných? Nám však zazářil velký Trpitel, který trpí za svět; k němu chceme volat: Trpiteli, plný soustrasti k lidem, sláva tobě.

(Modlitební píseň velkopáteční, hlas 5.)

Svátek Kristova narození

Ze života naší farnosti

V pátek 6. ledna v předvečer svátku Narození Páně byly v naplněném chrámu slouženy sváteční bohoslužby velkého povečeří a vánoční jitřní. Ač je velké povečeří časově poměrně náročnou bohoslužbou, v hojném počtu přišly i děti. Přivítal je nejen chrám ozdobený vánočními stromky, ale především originální betlém, zobrazující slavnou událost v téměř životní velikosti. Ještě před započítím povečeří předali brněnští skauti chrám betlémské světlo. Celou večerní službu doprovázel nádherný zpěv našich sborů. Několik ukázek zpěvu je umístěno na internetových stránkách církevní obce. Posluchač jistě uzná, že jak smíšený, tak i mužský pěvecký sbor byl v tento den mimořádně dobře připraven.

V sobotu byla sloužena slavnostní archijerejská svatá liturgie. Odpoledne, jako již každoročně, měli věřící možnost setkat se v Kulturním centru radnice Brno – střed na společném vánočním večeru. V úvodu programu zazpíval smíšený pěvecký sbor brněnské farnosti tropar svátku Kristova narození a několik koled. Ve zpěvu koled pokračoval za doprovodu cimbálové muziky dětský lidový soubor Půčik. Následovalo klavírní vystoupení nadaného žáka Svatováclavské hudební školy Štěpána Škaroupka. Ten se posléze připojil k žákům výuky náboženství, kteří pod vedením svých učitelek Tatiány Fejsakové a Milady Kudelové a za kytarové

ho doprovodu Petra Křížka vystoupily s pásmem koled. Vystoupení řeckého tanečního souboru Lycea Rekyň v Brně dalo večeru exotický nádech. Kulturní program byl zakončen zpěvem v podání mužského pěveckého sboru naší farnosti. Poté otec diakon Marek obdaroval každé dítě malým dárkem. Následovalo neformální pohoštění. Zájem o dění v naší farnosti projevil i letos také četné sdělovací prostředky. Vánoční reportáže z chrámu svatého Václava v Brně byly publikovány v denících Právo, Mladá Fronta Dnes, Rovnost a Lidové noviny a ve zpravodajství České televize a televize Prima. Bohatá fotografická příloha je vystavena také na internetových stránkách obce.

Svátek Zjevení Páně (Křest Páně v Jordánu)

Ve čtvrtek 19. ledna naše farnost opět oslavila jeden z dvanácti nejdůležitějších svátků roku - Křest Páně. Touto významnou událostí také skončilo vánoční období. V předvečer svátku, obdobně jako před Vánocemi, proběhlo velké povečeří. V samotný den Křtu Páně pak jitřní a svatá liturgie. Po svaté liturgii následovalo velké svěcení vody. Několik objemných nádob a také nová zdobená mísa, zakoupená k tomuto účelu, byly připraveny v hlavní lodi chrámu. Z nich si po obřadu věřící odnášeli svěcenou vodu do svých domovů. V následujícím týdnu také otec Josef spolu s otcem diakonem Markem navštěvovali své farníky, aby jim vysvětlili jejich příbytky. Voda svěcená v tento den představuje pro pravoslavné křesťany blahodárnou tekutinu, kterou užívají k uchování svého zdraví i k duchovnímu prospěchu.

Aktuality připravil Jan Zbyněk Zavřel

Zesnutí a pohřeb metropolitě Nikolaje

Dne 30. ledna zemřel po zdlouhavé a náročné nemoci ve věku 78 let nejvyšší představitel Pravoslavné církve v Českých zemích a na Slovensku Jeho Blaženost metropolita Nikolaj, arcibiskup prešovský. Metropolita Nikolaj, občanským jménem

Mikuláš Kocvar, se svého nejvyššího úřadu v církvi ujal v roce 2000 (po smrti metropolity Doroteje) a vedl jej až do posledních chvil svého života s pocitem zodpovědnosti před Bohem a s pastýřskou láskou ke svým věřícím i Církvi, ve které působil jako biskup více než 40 let. Metropolita Nikolaj dokázal převést Církev přes nesnadné období komunismu a později v 90. letech smírně urovnat vypjaté majetkoprávní spory s řeckokatolickou (uniatskou) církví na Slovensku. Pohřeb metropolity Nikolaje, který trval více než šest hodin, se uskutečnil v katedrálním chrámu sv. Alexandra Něvského v Prešově dne 4. 2. 2006. Smutečního obřadu se zúčastnili kromě slovenských věřících též pravoslavní věřící z České republiky a ze zahraničí. Nechyběla ani výprava z Moravy, včetně věřících brněnské farnosti s jejím duchovním správcem, neboť metropolita Nikolaj v posledních letech brněnský chrám sv. Václava několikrát navštívil a sloužil zde archijerejskou svatou liturgií. V den pohřbu přijeli do Prešova také zástupci většiny autokefálních pravoslavných církví, aby sdělili s našimi věřícími zármutek nad ztrátou vzácného a zbožného člověka. Jako čestní hosté přijali účast rovněž zástupci státní správy a ostatních církví na Slovensku: mezi pozvanými nechyběl ani současný slovenský prezident Ivan Gašparovič či předseda vlády Mikuláš Dzurinda. Samotnému pohřebnímu obřadu předcházela svatá božská liturgie, kterou vedl Jeho Vysokopřeosvícenost vладыka Kryštof, arcibiskup pražský a Českých zemí. Po skončení liturgie se duchovní i věřící naposledy rozloučili se zesnulým metropolitou. Úvodní slovo pronesl prot. Peter Kormaník, děkan Prešovské bohoslovecké fakulty, jenž vyzdvihl osobnost metropolity jako věrného a dobrého pastýře, jakým v souladu se svatým evangeliem metropolita Nikolaj vskutku byl. Po dlouhém obřadu, který doprovázel zpěvem vynikající prešovský pravoslavný sbor, obešel průvod s tělesnými ostatky metropolity Nikolaje chrám a pak zamířil do podzemní krypty, kde bylo tělo zesnulého arcipastýře nakonec uloženo.

Biografie: Jeho Blaženost Nikolaj se narodil 19. prosince 1927 v Hanigovciach v okrese Sabinov. Studoval na ruském gymnáziu v Humennom, po jehož ukončení pokračoval ve studiu v Pravoslavném semináři v Praze (a později v Prešově). Pro blaho Pravoslavné církve začal působit již od roku 1950, krátce po skončení studia v Pravoslavném semináři, kdy byl Preosvíceným Alexijem, biskupem prešovským, dne 4. srpna 1950 vysvěcen na diákona a následně 5. srpna 1950 na kněze v chrámu sv. knížete Alexandra Něvského v Prešově. Jeho prvním působistém se stala farnost v Mikulášovej v okrese Bardějov. V roce 1954 byl ustanoven spirituálem na Pravoslavné bohoslovecké fakultě (PBF) v Prešově a v tomto období byl rovněž vyslán na čtyřleté studium do Moskevské duchovní akademie, kde své vzdělání ještě prohloubil, obhájil zde kandidátskou práci a byl mu udělen titul „kandidáta bohosloví“. Po návratu ze studií v Rusku byl otec Nikolaj 1. července 1959 ustanoven správcem farnosti v Geraltově a 1. ledna 1960 mu byla přidělena farnost Jarabina, kde působil dva roky. Dne 1. listopadu 1962 se ještě jednou stal spirituálem na PBF v Prešově. V listopadu 1964 se stal správcem Pravoslavné eparchie v Prešově. V únoru 1965 Jeho Blaženost Dorotej, metropolita pražský a celého Československa, postříhl otce Nikolaje na mnicha se jménem Nikolaj a dne 26. února 1965 byl eparchiálním shromážděním zvolen prešovským biskupem a 28. února 1965 přijal biskupské svěcení z rukou metropolity Doroteje, za účasti Kypriána, arcibiskupa berlinského a středoevropského, a Metoděje, biskupa michalovského. Biskup Nikolaj se všestranně podílel na životě Pravoslavné církve. Byl dlouholetým náměstkem metropolity Doroteje. Dvakrát zastával funkci spirituála na PBF v Prešově a v 70. letech minulého století zde po dobu čtyř let i přednášel v rámci předmětu „systematická teologie“. Arcibiskupem se stal v roce 1987. Po roce 1989 Pravoslavná církev v nových společenských poměrech pod vedením arcibiskupa

Nikolaje značně ožila, dostala se do povědomí společnosti a během tohoto období stačila zbudovat kromě jiného více než 78 chrámů (převážně na Slovensku). V roce 2000, krátce po úmrtí metropolity Doroteje, byl arcibiskup Nikolaj zvolen metropolitou Pravoslavné církve v Českých zemích a na Slovensku.

připravil Michal Dvořáček

Smuteční oznámení:

Před několika lety, přesně v roce 2004, oslavila naše farnost za přítomnosti její vážené členky paní Rostislavy Urbanové, dcery prvního brněnského pravoslavného kněze, 80. výročí založení farnosti při chrámu sv. Václava. Nyní nás vážená sestra v Kristu paní Rostislava náhle opustila, když dne 16. 2. 2006, v nedožitých 84 letech, tiše zesnula. Poslední rozloučení proběhlo v sobotu 25. 2. 2006 v pravoslavném chrámu sv. Václava. Věčná ji buďz paměť!

Významné životní jubileum arcibiskupa olomoucko-brněnského Simeona

80. narozeniny vладыky Simeona připadly na neděli 12. února letošního roku. A právě v tento den zamyřily vладыkovy kroky do našeho brněnského chrámu. Po slavnostní archijerejské liturgii věřící v čele s otcem Josefem srdečně poblahopřáli vладыkovi mnoho zdraví a další požehnaná léta při spravování eparchie. Otec Josef při této příležitosti předal vладыkovi společný dar – nové archijerejské žezlo a krásnou publikaci o Pskovo-pečerské lavře. Prečetl také osobní blahopřání od patriarchy moskevského a celé Rusi Alexije II., dávného vладыkova spolužáka z let studií na Leningradské duchovní akademii. Vладыka poté osobně daroval každému přítomnému publikaci vydanou ke svému životnímu jubileu. V poledne byl na hradě Špilberk připraven slavnostní oběd, při kterém všichni setrvali po zbytek nedělního dne v družném hovoru.

Věrná kopie Počájevské ikony připutovala do našeho chrámu

Letošní Syropustní neděle se stala pro věřící brněnské církevní obce vskutkem svátečním dnem. Do našeho chrámu totiž přibyla zázračná Počájevská ikona Přesvaté Bohorodice. Ikona, skrze niž Přesvatá Bohorodice mnohokrát projevila svoji velkou milost těm, kteří se s upřímnou modlitbou obraceli k Bohu, znamená pro všechny velkou posilu. Mnozí z nás měli vzácnou příležitost poklonit se této velké svatyni na některé z poutí přímo v Počájevské lavře. Již z naší první cesty do lavry byl přivezen skromnější obraz Počájevské Matky Boží, který se ihned stal neodmyslitelnou součástí bohoslužebného života farnosti. I tato ikona byla přivezena ze Svatouspenské Počájevské lavry. Zde byla předtím celou noc umístěna na horním místě v oltáři chrámu Zesnutí Přesvaté Bohorodice a během půlnoční bohoslužby byla přiložena k zázračné ikoně. Její vyhotovení je věrnou kopií původního obrazu, včetně bohaté zdobené zlaté řízy a vykládaného rámu. Originální obraz Přesvaté Bohorodice darovala Počájevské lavře v roce 1597 Anna Gojskaja, jejíž rod ji obdržel od řeckého metropolity Neofita. Dnes je umístěna v chrámu Zesnutí Přesvaté Bohorodice nad královskými dveřmi ikonostasu. Ikona měří na výšku 27,5 cm a na šířku 22,5 cm. Je namalovaná temperou ve středověkém byzantském stylu na desce z lipového dřeva. Kromě hlavního zobrazení obsahuje ikona ještě sedm miniaturních obrazů svatých. Napravo, jak nám napovídá ruský nápis, se nachází prorok Eliáš, pod ním je zobrazen mučedník Mina, vlevo prvomučedník Štěpán

a pod ním ctihodný Avraamij. Na dolním okraji ikony se nacházejí obrazy třech svatých žen, velkomučednice Kateřiny a ctihodné Paraskevry a Ireny.

Velký kánon sv. Ondřeje Krétského

Velký půst je obdobím modlitby a pokání, ve kterém se více než kdy jindy každý z nás snaží vyprosit od Hospodina odpuštění svých hříchů. Jeho začátek je ozdoben skvostným dílem církevní poezie z přelomu 7. a 8. století, Velikým kánónem sv. Ondřeje Krétského, který je čten spolu s bohoslužbou velkého povečeří. Hluboké zemní poklony, důstojný a jednoduchý zpěv, do temných rouch oděný chrám, ale hlavně touha učinit pokání a vyznat své hříchy a získat tak posilu do dalších postních dní, na jejichž konci je událost z nejradostnějších – světlé Kristovo vzkříšení, byl důvodem proč se i letos po první čtyři večery Čistého týdne chrám sv. Václava zaplnil věřícími. (Podrobný výklad o historii a obsahu kánonu, ale také o jeho autorovi sv. Ondřeji je popsán v 2. čísle Dobrého pastýře.)

Neděle Pravoslavi

První neděli Velkého postu (12. 3. 2006) jsme oslavili svátek Vítězství Pravoslavi. Tento svátek byl ustanoven v roce 843 za regentské vlády byzantské císařovny Teodory jako upomínka vítězství nad herezí ikonoborectví a potažmo nad všemi předešlými herezemi, s nimiž se křesťanská církev potýkala do 9. století. Svatou archijerejskou liturgií v naší farnosti sloužil Jeho Vysokopřeosvícenost vладыka Simeon spolu s naším duchovním otcem Jozefem. Ohlášený slavnostní průvod kolem chrámu musel být bohužel kvůli silnému sněžení odložen na následující neděli.

Tentýž den odpoledne se uskutečnil koncert duchovní hudby s názvem „Duše má, proč spíš?“, na kterém vystoupil mužský sbor Pravoslavného chrámu sv. Václava pod vedením sborníka Jaroslava Černockého. Vystoupení se konalo v prostorách kulturního centra radnice Brno – Střed. Na koncertě nejprve zazněly irmosy Velkého kánonu sv. Ondřeje Krétského, které byly doplňovány krátkými promluvami, týkajícími se autora kánonu, jeho obsahu, struktury a duchovního poselství. Mezi zpívané irmosy byly také zařazeny recitované úryvky z troparů. Na posluchače zejména zapůsobilo provedení kondaku po šesti písních „Duše moja, čo spíš?“, který sbor zazpíval nejdříve na staroruský nářez v církevněslovanské verzi a poté na kyjevský nářez v úpravě Nikolaje Rimského-Korsakova česky. Následovalo několik skladeb z Velkého povečeří v pořadí „S nami Boh“ (solovecký nářez), „Osviť mé oči“ – tropary Velkého povečeří (nářez Zosimovy poustevny), „Hospodi sil“ (solovecký nářez, úprava archimandrity Matfeje Mormyla), „Smiluj se nad námi, Pane“ (valaamský nářez), „Při řekách babylonských“ (znamenný raspěv, úprava archimandrity Matfeje Mormyla) a „Objatija Otča“ (G. Lvovskij). Strhující výkon, který ve svém hodinovém vystoupení před zaplněným sálem mužský sbor podal, byl odměněn neutichajícím potleskem publika. Závěrečné slovo pronesl vладыka Simeon, arcibiskup olomoucko – brněnský. Následovalo mnoholetí, ke kterému se spontánně připojil celý sál.

Aktuality připravil Jan Zbyněk Zavřel

Dne 21. 2. 2006 se manželům Michalovi a Stefanii Dvořáckovým narodil syn Lukáš. Blahopřejeme jim k této veliké radostné události a celé rodině přejeme hojnost Božího požehnání a mnoho štěstí do dalšího společného života.

Tvář Krista na kameni

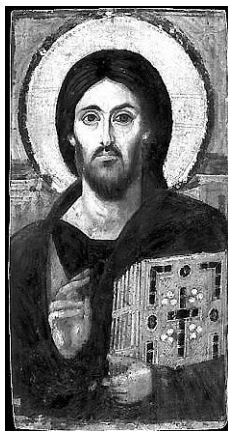
Putování po svatých místech

V květnu roku 1999, v těžko dostupných horách západního Kavkazu Nižnyj Archyz (na území Severní Osetie-Alanie a Karačajevo-Čerkeské republiky), objevili místní lidé na jedné skále asi 2,5 m velkou ikonu Krista Spasitele – Nerukotvorný obraz. Zpráva o nálezu ikony na skále, která ohromuje svou krásou a majestátností, byla ještě rok poté držena v tajnosti...

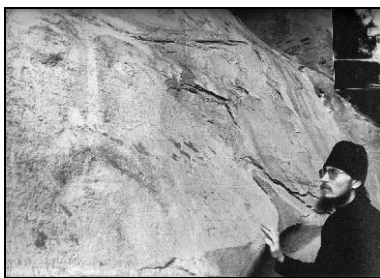
*„Celým svým srdcem věř v Hospodina a v každém čase nalezneš milost.“
(Ct. Efreim Syrský)*

Pověst o existenci této podivuhodné skalní ikony se ve zdejším okolí předávala z pokolení na pokolení. Jeden z obyvatelů vesnice Jermolovka tvrdil, že ikonu spatřil již v letech Velké vlastenecké války. Jiní říkali, že tato ikona byla vidět ještě před založením Alexandro-Athoského monastýru, který tu byl od roku 1889 až do roku 1924. Po mnohé roky byl tento vzácný a podivuhodný obraz Krista Spasitele ve výšce sto padesáti metrů skryt před lidskými zraky. Před deštěm a sněhem ikonu chrání kamenný štít skalní stěny. Její tvář je obrácena k východu. Když z místa, kde se nachází, pohlédneme směrem dolů, spatříme v dálce chrám sv. Eliáše – jeden ze tří nejstarších chrámů na území Ruska, jež jsou postaveny v čistě byzantském stylu, se základy ve tvaru rovnoramenného kříže. Zde se v 11. stol. nacházelo jedno z hlavních náboženských center Staré Alanie, až sem se rozprostíral vliv Byzantské říše, než vše stačila zničit vojska chána Tamerlána.

I když si poutníci dají tu práci a vystoupají po příkrých skalách ke svatému obrazu, ne všichni spatří tvář Spasitele zcela jasně a okamžitě. Také proto získala ikona své pojmenování „*utajená ikona*“. Někteří lidé spatří zpočát-

*Pantokrator – monastýr sv. Kateřiny
na Sinaji*

Ikona na skále

ku jen skálu a až po chvíli z ní vystupující tvář Spasitele. Nejprve nebylo zcela jasné, zda je na ikoně zobrazen Spasitel nebo sv. Jan Křtitel. Vše se zjistilo až poté, co byly v levém horním rohu nalezeny iniciály „IC“ (Iisus). V pravém horním rohu, kde bývají běžně písmena „XC“ (Christos), byla skála ale již puklá a rozdrobená. Zajímavé je rovněž to, že v místech, kde měl Kristus na hlavě při svých strádáních trnovou korunu, je na skále po celé délce prasklina, která tuto korunu jakoby nahrazuje. Místo, kde se ikona nachází, je rovněž místem raně křesťanské nekropole. Podle mínění odborníků je

ikona prací některého byzantského mistra (ikonografa), čemuž nasvědčuje jak vysoká profesionalita rozvržení ikony na skále, tak i využití reliéfu samotné skály v ikoně. Křesťanství do těchto míst proniklo z Byzance již v 7. století.

Prvními, kdo našli tento vzácný ikonografický poklad, byli bratři Sergej a Anatolij Varčenkovi. Přesnou polohu pak zapsal vědecký pracovník Karačajevo-čerkeského historicko-kulturního a přírodovědeckého muzea Anatolij Demakov. Ten vyprávěl, že při pouhém pohledu na skalní ikonu zmizela náhle veškerá únava, kterou pocítil po výstupu na vysokou horu. Podivuhodnost této zázračné ikony si místní lidé začali uvědomovat až poté, když jedna bezdětná žena, která nemohla dlouho otěhotnět (povoláním astrofyzička) po modlitbě a přiložení ke svaté ikoně už po měsíci otěhotněla. K ikoně začali přicházet i další věřící z celého Ruska a ze zahraničí. Ikona se svým vzezřením nejvíce podobá sinajské ikoně Krista Spasitele. Podle místního kněze otce Viktora Plotnikova, představeného chrámu sv. Eliáše, je třeba ve zjevení a odhalení této ikony Spasitele spatřovat velkou Boží milost k nám lidem. Neboť po mnoha desetiletích bezbožnosti a nové vlny obrazoborectví se nyní můžeme opět utíkat se svými prosbami a modlitbami k tak vzácné raně křesťanské svatyni.

připravil o. diákon Marek Malík

Dle míry naší víry získáváme pomoc ke konání vůle našeho Pána Ježíše Krista. A tak ten, kdo plní Kristova přikázání, ukazuje mírou jejich přičinnivého uskutečňování také míru své vlastní víry. Neboť podle míry naší víry získává se i míra Boží blahodati, darující nám síly ke skutkům podle přikázání...

(ctih. Simeon Nový Bohoslovec)

Jelen Přesvaté Bohorodice

Neznámý svět víry

Středohorský monastýr byl v letech turecké nadvlády skryt za vysokou horou, stranou cesty vedoucí do města Arty v západním Řecku. Vedla k němu strmá a nebezpečná stezka, po níž se dokázaly pohybovat pouze kozy a místní obyvatelé. Kdysi byl monastýr slavný a velkolepý, ale v období nesvobody trpěl stejně jako všechny ostatní kláštery nouzí. Chrámovým svátkem monastýru a zároveň největším svátkem v celém okolí bylo Narození Přesvaté Bohorodice. V tento den mniši vždycky porazili vykrmené tele, uvařili ho ve velikých klášterních kotlech a po liturgii pohostili jeho masem všechny věřící. Od jisté doby však mniši přestali na několik let slavit chrámový svátek s dřívější velkolepostí, protože v monastýru nebyl ani kousek masa, které by mohli poutníkům nabídnout. Mnoho lidí bylo kvůli tomu roztrpčeno. Domnívali se, že mniši přestali dbát na pohostinnost a že už nemají v úctě svátek Boží Matky.

„Co ale máme dělat?!“ odpovídal na jejich výčitky igumen. „Nemáme už ani kohouta!“

V monastýru žil tou dobou jeden šedivý mnich, kterému bylo už kolem osmdesáti let. Stejně jako ostatní ho rmoutila těžká situace, v níž se klášter nacházel.

„Přesvatá Bohorodice, učiň zázrak!“ prosil ve dne v noci Nebeskou Královnu. „Učiň zázrak, aby lidé viděli, že jsi nás neopustila, a neztratili víru v tebe.“

Nastal předvečer svátku Zesnutí Přesvaté Bohorodice. Starý mnich byl u sebe v kelii, když tu náhle měl vidění.

Ještě nezačali zvonit na jitřní, když se vydal k igumenovi.

„Co tě přivádí tak časně, otče?“

„Otče, právě jsem měl božské vidění! Má kelie se naplnila jasným světlem a než jsem se stačil vzpamatovat, spatřil jsem před sebou Bohorodici. Dívala se na mě přísně, ale s láskou. Její pohled vyjadřoval smutek a zároveň pokoj. Řekla mi: „Vyříd' igumenovi a bratřím, aby letos můj svátek oslavili, jak náleží, protože pro lidi není větší ztráty, než když pozbudou víry. Ať se k mému svátku sejdou obyvatelé všech vesnic a já budu s nimi.“ Když to řekla, zmizela.

Igumen pozorně vyslechl staříckého mnicha a odebral se do chrámu.

Na svátek Zesnutí přišlo z blízké vesnice mnoho poutníků. Zpráva o mni-chově vidění šla od úst k ústům, brzy o něm věděli ve všech okolních vsích. Svátý život starého mnicha byl nejlepším důkazem toho, že vidění bylo pravé. Dokonce i biskup dával tohoto mnicha za příklad hodný následování.

Mnozí mniši přicházeli za igumenem a prosili ho, aby byla splněna vůle Bohorodice. Za týden po oddání svátku Zesnutí Přesvaté Bohorodice, v den Stětí Jana Křtitele, uslyšeli mniši i vesničané z úst igumena radostnou zvěst:

„Díky požehnání a milosti Přesvaté Bohorodice oslaví letos náš monastýr svůj chrámový svátek s takovou nádherou, jako jsme ho neslavili už mnoho let. Dobře víte, že pro náš monastýr teď nastaly těžké časy. Proto ani tentokrát neporazíme tele. Ale sejdeme se, abychom patřičně oslavili náš svátek.“

Zpráva jako pták oblétna hory i údolí a rozšířila se po všech okolních vesnicích. Konečně zase všichni oslaví světlý svátek Přesvaté Panny, všichni se opět společně sejdou pod křídly její blahodati. Tato událost mohla být jen předzvěstí změny k lepšímu. Možná jim Bůh ohlašoval lepší časy.

Už v předvečer svátku začali nádvoří monastýru zaplňovat lidé. Vesničané přicházeli ve velkých skupinách, sešli se všichni místní duchovní. Slavnostní bohoslužba začala.

Moře lidí se rozlilo po úbočí hory, protože do malého klášterního chrámu se všichni nevešli. Najednou se z blízkého zalesněného pahorku ozval jakýsi šum, a před udivenými lidmi se objevil... jelen, který se vůbec nebál davu a rychle zamířil k monastýru. Lidé byli natolik překvapení, že nikdo ani nepomyslel na to, aby něco podnikl.

Jelen, jakoby vedený neviditelnou rukou, prošel mezi lidmi a zmizel v klášterní bráně. Došel přímo ke kuchyni, kde zůstal stát.

Kuchař byl na rozpacích. Nejdřív ze všeho dal jelenovi napít. Zvíře se dychtivě napilo chladné vody a když uhasilo žízeň, lehlo si do kouta, natáhlo krk a nastavilo ho pod nůž.

„To je dar Přesvaté Bohorodice,“ usoudili starší mniši.

O všem byl ihned zpraven igumen. Ten nařídil, aby jelena zabili a rozdali jeho maso lidem jako požehnání od Přesvaté Bohorodice.

Tak se i stalo. Toho roku dostali všichni poutníci jako sváteční pohoštění jelení maso. Zpráva o zázraku se jako blesk rozšířila po okolí.

Od těch dob přicházel každoročně 8. září k monastýrské bráně jelen, i když nebylo známo, že by v blízkosti kláštera tato zvířata žila. Jelen se napil vody, odpočinul si a potom si lehl na bok a nastavil krk.

Uplynulo mnoho let, Turci byli vyhnáni a zemřeli i mniši, kteří byli svědky onoho zázraku. Po nich přišli další, ale zázrak se stále opakoval.

Až jednou se stalo, že slavnostní bohoslužby už pomalu končily, byla odsloužena jitřní, liturgie se chýlila k závěru, a jelen se stále neobjevoval. Lidé zneklidněli.

„To je za naše hříchy!“ říkali poutníci.

„Lidé začali ztrácet víru!“ připojovali druzí.

Avšak když už se zpívala cherubínská píseň, jelen se náhle objevil. Mnich, který ho očekával s nožem v ruce, ulehčeně vydechl. Jelen, jakoby v rozpacích, se polekaně rozhlédl nalevo a napravo a zamířil k monastýru. Ke klášterní bráně došel celý zpěněný. Mniši ho popadli a honem ho podrželi, aby ho stihli připravit k obědu.

Jeden stoletý stařec na to řekl: „Jelen už víckrát nepřijde! Zachovali jsme se kruté – nedali jme mu napít ani ho nenechali odpočinout, ale hned jsme ho vedli pod nůž. To je hřích!“

Slovům starce tehdy nikdo nevěnoval pozornost. Ale když příští rok jelen skutečně nepřišel, všichni pochopili, že je to vinou mnichů. Léta pak plynula dál. Do svaté země přišli noví nepřátelé, zničili monastýr a mnichy rozehnali. Z majestátního kláštera už dnes nezbylo skoro nic kromě malého chrámu a rozbořené kuchyně. Každý rok se zde ale 8. září sejdou místní obyvatelé a pokaždé čekají, že se možná jako za starých časů najednou objeví jelen – zázrak Přesvaté Bohorodice.

z knihy Zjevení a zázraky Přesvaté Bohorodice přeložila Marie Zavřelová

Člověk a boží stvoření

Svaté Písmo i svatí Otcové mluví málo o vztahu člověka a přírody. V jejich době jsme nad ní neměli tolik moci. Je však nezbytné mít na paměti vztah mezi duchovností a soužitím lidí s Boží stvořením. O tom mluví i následující příběh. Odehrál se celkem nedávno, v roce 1992.

O letním suchu okolo Optiny

Léto před vraždou svatých novomučedníků optinských (o. Vasilije a mnichů Trofima a Feraponta) bylo tak suché, že brambory nerostly, ale doslova se pekly v zemi horké jako popel, a na mnoha místech byla pole vypálená od žáru. Bylo to divné léto, plné bouří – na nebi často svítily blesky, meteorologové neustále slibovali bouřky se srážkami, ale od jara nepřišel jediný déšť.

Hospodin seslal zkoušku, aby zjevil svou milost. Všude, kde na polích sloužili moleben za seslání deště, dával Pán ne déšť, ale liják. V osadě Stěkolnyj Zavod se záhy po začátku molebnu spustil takový déšť, že všichni promokli na kost, než doběhli do úkrytu. A v Šamordinu a na optinských polích v Rudněvu po molebnu voda dlouho stála v brázdě a brambory se tam urodily zvlášť velké. Všechno bylo zřetelné jako v čítance: tu zelená šťavnatá nať na polích, kde se konaly molebny, a hned vedle, jako by nožem odřízl, pole vypálená suchopárem.

Avšak jedno optinské pole, nebo spíše zahradu, déšť minul; mnich Trofim ho obešel po mezi s modlitbou a řekl: „Tady jsou naše hříchy.“ Mnozí místní obyvatelé chodili toho roku po mezi a divili se nebo láli: „Jak to, jedna země a jedno nebe, ale na monastýrských polích se všechno zelená po dešti, a vedle vadne a hyne suchá bramborová nať.“ „To zlaté kopule od nás odpuzují mraky!“ křičela vztekle učitelka v důchodu. „Před návratem mnichů jsme tu žili a měli jsme brambory,“ dodával statný sedlák, její muž. „A teď? Čím budeme krmit prasata?“

Onoho suchého léta vysílali lidé i ze vzdálených usedlostí auta pro kněze do Optiny, aby sloužili molebny na polích; přesvědčili se totiž, jak podivuhodně Hospodin pomáhá. Ale v Kozelsku se nějak nedařilo sebrat lidi k modlitbě. Neměli v zásadě nic proti, ale vymlouvali se: nemáme čas. Pravoslavní Kozelčané, kteří se všemi ostatními trpěli suchem, se nakonec domluvili a obešli sou-

sedy a známé, oznámili jim čas konání molebnu v chrámu a poprosili lidi, aby se v době veřejné modlitby pomodlili alespoň doma. Nadešel čas molebnu. Staříčké bábušky, které by nedošly do chrámu, padly ve svých pokojících tváří k zemi před ikonami a se slzami prosily proroka Eliáše o déšť. Chlapi se zvědavě vyrojili na ulici a pokukovali na nebe, jestli z „pánbičkářů“ bude nějaký užitek.

„Hospodin pomáhá dřív než rychlostí světla,“ říkával rád mnich Trofim, jeden z optinských novomučedníků. Jakmile začal moleben, začaly se sbírat nad Kozelskem klesající černé bouřkové mraky jako letadla, chystající se k přistání. Několik žen vyskočilo do zahrad s ikonami a už nahlas se modlily za déšť. Spustil se nezvykle prudký lijavec. „Déšť, déšť!“ křičely ženy a děti. Chlapům sice radostí zasvítily oči, ale pořád ještě pochybovali o zázraku: že by náhoda? „Jasně že náhoda,“ pronesl nahlas statný sedlák, muž učitelky, která vykřikovala o zlatých kopulích. „Meteorologové přece hlásili bouřku se srážkami. Popové si připravili kouzlo, a předtím se podívali na předpověď.“

Po těch slovech déšť ustal a mraky, jako by je hnala bouře, začaly chvatně ustupovat od Kozelska. Bylo to tak nečekané, že muži vykřikli. A statný sedlák vyslal do nebe takové pekelné rouhání, že se zabýlaskalo, třeskl hrom a z oblohy udeřil takový žár, že vlhká země v mžiku vyschla.

Brambory se v tom roce neurodily a i s prasaty to dopadlo nevalně. Ale statného sedláka už to nezajímalo – roztál před očima následkem rychle postupující rakoviny. Před skolem si nechal zavolat kněze, aby se vyzpovídal a přijal svaté Přijímání, ale smrt byla rychlejší. Potom nad ním vykonali pohřební obřad a jeho vdova ještě dlouho chodila do chrámu obětovat svíčky za pokoj jeho duše...

z ruské knihy „Pascha krasnaja“, pojednávající o třech optinských novomučednících, zavražděných na Paschu 1993, přeložil Petr Křížek

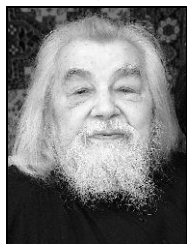
Zázrak na řece Jordáně

Tisíce poutníků se stalo svědky zázraku v den svátku Křtu Páně (19.1.2006), kdy se voda v Jordáně obrátíla zpět a změnila na chvíli svůj přirozený tok. Obřad tradičního velkého svěcení vody Jordánu sloužil letos patriarcha jeruzalémský Theofil III. spolu s metropolitou filadelfským Benediktem. Po modlitbě oba hierarchové, kteří se nacházeli na opačných březích řeky, vhodili současně do vody stříbrné kříže, připevněné na dlouhých provazech a ozdobené květinami. V místě, kam kříže dopadly, se tok řeky zastavil a na několik minut se obrátil do protisměru. „Slyšel jsem, že k tomuto zázraku dochází, ale letos jsem ho viděl na vlastní oči,“ říká k tomu kněz Anatolij Vasiljev ze Simferopolu.

Aktuality z pravoslavného světa

Aktualitu připravil Jan Zbyněk Zavřel

Zesnul starce Pskovsko-pečerského monastýru Ioann (Krestjankin)

Dne 5. února 2006, krátce po přijetí svatých Kristových tajin, zesnul ve věku 96 let po dlouhé nemoci starce archimandrita Ioann (Krestjankin). Pohřeb o. Ioanna, jehož se účastnil velký zástup věřících, několik biskupů, duchovenstvo monastýru a další poutníci z odlehlých končin Ruska, se konal 7. února v Pskovsko-pečerském monastýru Zesnutí Přesv. Bohorodice. Archimandrita Ioann byl pochován v jeskynním komplexu monastýru na místě pohřbení ctihodného Simeona Pskovsko-pečerského. Otec Ioann (Ivan Michajlovič Krestjankin) se narodil 11. dubna 1910 v Orlu. Ještě jako dítě přísluhoval v místním chrámu a brzy se stal poslušníkem arcibiskupa Serafima (Ostroumova). Po střední škole absolvoval další studium účetnictví a odjel do Moskvy, kde začal pracovat jako účetní. 14. ledna 1945 jej metropolita Nikolaj (Jaruševič) rukopoložil na diákona v chrámu Vzkříšení na Vagaňkovském hřbitově. Před vysvěcením na kněze stačil ještě dokončit externí zkoušky seminárního kurzu Moskevské duchovní akademie (MDA). 25. října roku 1945 byl rukopoložen na kněze patriarchou Alexijem I. v Izmailovském chrámu Kristova narození v Moskvě (zde o. Ioann sloužil až do roku 1950). V roce 1950, krátce po ukončení dalších studií na MDA, byl o. Ioann v noci z 29. na 30. dubna roku 1950 pro svou pastýřskou službu uvězněn a poté i odsouzen na sedm let do nápravného pracovního tábora. Po návratu z vězení (1955) byl určen jako kněz nejprve do Pskovské a později do Rjazaňské eparchie, kde sloužil jedenáct let. 10. června 1966 přijal mnišské postřižení z rukou starce Glinské poustevny schiarchimandrity Serafima (Romancova). 5. března 1967 vstoupil už jako jeromonach do Pskovsko-pečerského monastýru, kde byl v roce 1970 uveden do hodnosti igumena a 7. dubna 1973 do hodnosti archimandrity. Otec Ioann obětavě sloužil v tomto monastýru více než 40 let. S jeho jménem je spojeno vydání mnoha knih, kázání, duchovních poučení a besed, které byly přeloženy do mnoha jazyků, naposled dokonce do čínštiny. Jeho slova a prozřetelná poučení o víře v Krista a dnešní době zůstanou nadále s námi.

webové stránky Pskovsko-pečerského monastýru a další poučení
starce Ioanna <http://www.pskovo-pechersky-monastery.ru/>
<http://www.pravoslavie.ru/put/biblio/pisma/index.htm>

připravil o. diákon Marek Malík

Více než 400 dobročinných jídel

V Moskevské eparchii je nejrozšířenější formou sociální pomoci bezplatné vaření jídel v dobročinných jídelnách, které jsou provozovány při chrámech a monastýrech. Jejich počet rok od roku roste. V roce 2005 se zde nacházelo 438 církevních

jidelen. Denně je navštěvuje okolo 5500 lidí, o nedělích pak až 8000 lidí. Jsou to jednak lidé, kteří se kvůli nepříznivým okolnostem ocitli v nouzi nebo bez domova, ale také ti, kteří se věnují opravám či stavbě chrámů, nebo jde o žáky nedělních (církvních) škol. Jidelny fungují pravidelně u všech velkých městských chrámů. Ve větších chrámech na vesnicích jsou jidelny také provozovány, běžně v neděli a o velkých svátcích.

15.2.2006 - www.sedmitza.ru

Moskevský patriarchát a Ruská církev v zahraničí

Praktické důkazy sbližování I.

Proběhlo šesté pracovní setkání komisí Ruské pravoslavné církve Moskevského patriarchátu a Ruské pravoslavné církve v zahraničí. Setkání bylo započato dne 17. února v chrámu Pokrovu Přesvaté Bohorodice ve Spojených státech amerických poblíž New Yorku. S požehnáním metropolity Lavra byla přinesena na začátek jednání z monastýru Svaté Trojice v Jordanville divotvorná ikona Přesvaté Bohorodice Kursko-Korennaja, v jejíž přítomnosti se všichni společně pomodlili. Blahodatná pomoc Přesvaté Bohorodice provázela celé, můžeme říci úspěšné jednání. 18. února byla v chrámu ctih. Sergeje Radoněžského v New Yorku odsloužena svatá liturgie. Setkání poté pokračovalo v objektu Posvátné synody. 19. února po svaté liturgii byli členové obou komisí přijati metropolitou Lavrem. Jednání skončilo v pondělí 20. února. Na druhý den byla v monastýru Svaté Trojice v Jordanville sloužena svatá liturgie. Po liturgii byl otevřen kulatý stůl, při kterém se hovořilo o uskutečněném setkání a jeho výsledcích. Členové obou komisí zde odpovídali na mnohé dotazy studentů duchovní akademie, bratrů monastýru i široké veřejnosti.

21.2.2006 - www.sedmitza.ru

Praktické důkazy sbližování II.

V Moskevské duchovní akademii byl vůbec poprvé vysvěcen člen Ruské zahraniční pravoslavné církve. V neděli 12. března 2006 vysvětil arcibiskup Jevgenij, rektor Moskevské duchovní akademie a semináře, studenta 3. ročníku Thomase Lice na diákona. Thomas Lic byl přijat na Moskevskou duchovní akademii s požehnáním patriarchy Alexije II. Doporučení ke studiu v semináři bylo potvrzeno arcibiskupem berlínským a celého Německa Markem, představitelem Ruské pravoslavné církve v zahraničí. Vysvěcení diákona Thomase je důkazem úspěšné postupujícího dialogu mezi oběma církvemi, k jejichž rozdělení došlo v těžkých dobách 20. století.

12.3.2006 - www.sedmitza.ru

Kopule pravoslavného chrámu v Říme ozdobena křížem

Dne 31. března posvětil biskup jedorjevský Marek kříž a kopuli prvního (rozestavěného) pravoslavného chrámu v Římě. Kopule i s křížem byla již vyzdvížena na věž chrámu. Chrám, který bude zasvěcen velkomučednici Kateřině, se stane duchovním centrem pro mnohočetnou pravoslavnou diasporu, nacházející se na Apeninách.

31.3.2006 - www.pravoslavie.ru

Aktuality připravil Jan Z. Zavřel

Nadešel náš vytoužený, spasitelný svátek, den vzkříšení našeho Pána Ježíše Krista. Tento svátek je zárukou míru, pramenem smíření, přemožení nepřátel, zničení smrti a ďáblovy záhuby. Dnes se lidé spojili s anděly a ve svém těle přinášejí Bohu písně chvály spolu s netělesnými silami. Dnes Bůh zbořil pekelnou bránu a zničil samu tvář smrti. Ale proč říkám tvář smrti? Změnil dokonce samotné jméno smrti – nyní už se nenazývá smrtí, ale utišením a spánkem.

Sv. Jan Zlatouústý

O Církvi a o svatém chrámu (2)

„Nechte dítek přijít ke mně“

Milé děti, v minulém příspěvku jsme si řekli o tom, co můžete spatřit ve svatém chrámu, kam ve svátečních dnech chodíte spolu se svými rodiči: ikony, svíčky, oltář i to, co se nachází přímo na něm. Dnes jsem si pro Vás připravil úkol, který prověří Vaše dosavadní znalosti. Spomocí barevné pastelky či tužky nejprve spojte správně obrázek s jeho názvem. Až se vám to podaří, spojte ještě mezi sebou (barevně) i jednotlivé obrázky, které k sobě neoddělitelně patří. Jeden z obrázků zůstane nespojený. Kterýpak to je?

A dnes si nově vysvětlíme, co v chrámu děláme.

Předně se v chrámu modlíme k Bohu. A v čem vlastně spočívá taková modlitba? Modlitba je naše beseda, náš rozhovor s Bohem. V modlitbě se přibližujeme k Bohu, děkujeme mu za vše dobré a prosíme jej o pomoc. Bez modlitby člověk přestává milovat Boha, zapomíná na něj, odstupuje od něj, dopouští se hříchu.

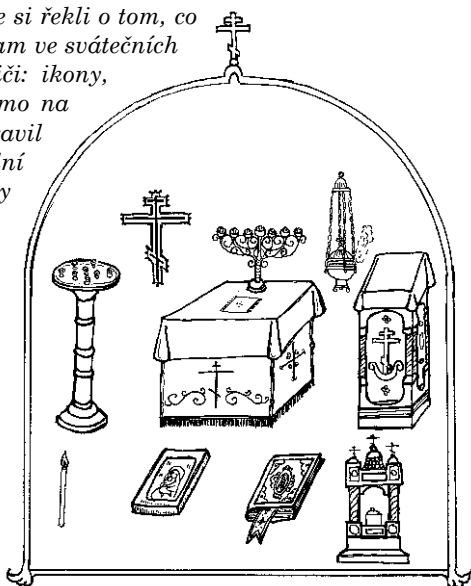
V chrámu slyšíme slova, kterými se můžeme modlit: **Sláva tobě, Pane, sláva tobě.** To znamená, že Boha chválíme a oslavujeme.

Tebe opěváme, tobě dobrořečíme, tobě děkujeme a modlíme se k tobě, Bože náš. Když slyšíme slova této modlitby, máme příležitost přemýšlet o tom, za co všechno můžeme Bohu děkovat.

Hospodi pomiluj – smiluj se, Pane. Tato slova naopak znamenají, že Boha prosíme o pomoc, aby nás ochránil ode všeho zlého. A nakonec slyšíme sborovou odpověď věřících: **podaj Hospodi – dej, ó Pane.** To znamená: Dej nám, Pane, vše, co potřebujeme.

Všechna výše uvedená slova modliteb, která se zpívají v chrámu při bohoslužbách, nám pomáhají, abychom nezapomínali na Boha, abychom mu byli – pomocí těchto slov – co nejbližší, pod jeho svatou ochranou, ale též pod ochranou Přesvaté Bohorodice a všech svatých, kteří společně utvářejí jednu svatou Církev Kristovu.

Příspěvek pro rodiče s dětmi připravil o. diákon Marek Malík

ikona, evangelium, stojan na svíčky, kříž, prestol
analoj, svíčka, darochranitelnice, kaditelnice,

Modlitba za děti ke svatým efezským mládencům

Sedm mládenců, dětí urozených měšťanů z Efezu, se v době pronásledování za císaře Decia (249-251) odešlo ukrýt do nedaleké jeskyně, aby se tam postem a modlitbou připravili k nadcházejícímu mučení. Když se o tom dozvěděl císař, přikázal zavalit vchod do jeskyně kameny, aby tak mládenci zemřeli hladem a žízní. Hospodin však na ně seslal podivuhodný spánek, který trval skoro dvě století. Blažení mládenci se ze svého spánku probrali až v době, kdy se objevovali lidé, kteří nevěřili v opravdovost Kristova vzkříšení z mrtvých a zavrhovali jej. Probudili se v době panování byzantského císaře Theodosia Mladšího (408-450) a dokázali všem, kteří o pravdivosti vzkříšení pochybovali, že je skutečné, a předpověděli, že se bude týkat všech lidí. Za několik dní poté usnuli znovu, tentokrát už věčným spánkem. Ještě ve 12. století viděl ruský poutník igumen Daniel těla všech svatých efezským mučedníků, uložená v jeskyni. Věřící křesťané se k efezským mládencům obracejí s modlitbou o pomoc, když jejich děti trpí nespavostí a nemohou usnout. Pomoc u nich nacházejí i ti, kterým je třeba vydatného spánku, aby se uzdravili z dlouhodobého vysílení a nespavosti. Jejich památku sv. Pravoslavná církev slaví 4. srpna a 22. října dle juliánského kalendáře.

připravil o. diákon Marek Malík

Svatí podivuhodní sedmipočetní mládenci města Efezu, pochvalo a naděje celého světa! Shlédněte z výsosti nebeské slávy na nás, kteří s láskou ctíme vaši památku. Předně na křesťanské děti, svěřené rodiči do vaší ochrany. Sešlete na ně požehnání Krista Boha, který řekl: „Nechte dítek přijít ke mně.“ Ta, jež jsou nemocná, uzdravte, smutná a zarmoucená utěšte, srdce jejich zachovejte v čistotě, naplňte je dobrotivostí a mírností, do půdy jejich srdcí zasad'te zrna Božího vyznání a posilněte je, pomozte jim, aby rostla a sílila. Nás ostatní, kteří stojíme před vaší svatou ikonou, s vírou líbáme vaše svaté ostatky a horlivě se k vám modlíme, nás, kteří očekáváme Království Nebeské, učňte hodnými, abychom v něm neutihajícími radostnými hlasy oslavovali velkolepé jméno Přesvaté Trojice, Otce i Syna i Svatého Ducha, na věky věkův.

Amen.

Rozhovor sv. Serafima Sarovského s Motovilovem o Duchu Svatém

(dokončení)

... Tehdy mě otec Serafim pevně uchopil za ramena a řekl:

„Příteli, teď jsme oba v moci Svatého Ducha!... Proč se na mě nepodíváš?“ Odpověděl jsem: „Nemohu se na tebe, otče, podívat, protože z tvých očí srší blesky. Tvoje tvář je jasnější než slunce a mě to oslepuje.“

„Neboj se, příteli Boží, ty v tuto chvíli záříš stejně jako já. Ty také prožíváš plnost milosti Svatého Ducha jako já, protože jinak bys mě takového nemohl vidět.“

Starce ke mně naklonil hlavu a potichu mi pošeptal: „Poděkuj Pánu Bohu za jeho nevýslovnou milost k tobě. Jistě sis všiml, že jsem se ani nepokřížoval, ale pouze ve svém srdci jsem se pomodlil k Pánu Bohu a v duchu jsem si řekl: ‚Pane, uděl mu tu milost, aby jasně viděl na vlastní oči takové sestoupení Svatého Ducha, kterým prokazujeteš čest svým služebníkům, když se jim chceš ukázat ve světle své velkolepé slávy.‘ A vidíš, příteli, Pán okamžitě vyplnil pokornou prosbu nehodného Serafima... Cožpak můžeme neblahořečit Pánu za tento jeho nevýslovný dar nám oběma! Neboť, příteli můj, náš Pán nezjevuje vždy ani velkým poustevníkům svou milost. Tato Boží milost prokázala milosrdnou útěchu tvému zkroušenému srdci jako matka milující své děti, na přímluvy samotné Bohorodice... Ale, příteli, proč se mi nedíváš do očí? Zvedni zrak a neboj se, Pán je s námi!“

Povzbuzen těmito slovy jsem se na starce podíval a přepadl mě ještě větší pokorný strach. Představte si, že vidíte uprostřed slunce, v nejoslnivějších poledních paprscích, tvář člověka, který s vámi hovoří. Vidíte, jak se mu pohybují ústa, mění se výraz jeho očí, slyšíte jeho hlas, cítíte, že vás někdo objímá kolem ramen, ale jeho ruce nevidíte, nevidíte ani sami sebe, ani jeho tělo, vidíte jen oslňující světlo, které se rozlévá daleko kolem vás a svým svitem rozjasňuje sněhový povlak, který pokrývá rovinu a sněhové vločky, které padají na vás a na velkého starce. Dokážete si představit ten stav, v jakém jsem se tehdy nacházel?

„Řekni, co teď cítíš?“ zeptal se mě otec Serafim.

„Mám neobyčejně dobrý pocit!“ odpověděl jsem.

„Jaký přesně?“

Odpověděl jsem: „Cítím takové ticho a klid ve své duši, že to ani žádnými slovy nelze vyjádřit!“

„Toto je, můj příteli,“ řekl otec Serafim, „ten pokoj, který slíbil Kristus svým učedníkům, když jim řekl: ‚A pokoj Boží, kterýž převyšuje všeliký rozum, střežití bude srdcí vašich i smyslů vašich v Kristu Ježíši.‘ (Fil. 4,7) Pán dává pokoj, který teď v sobě cítíš, lidem, které celý svět nenávidí, ale které si Hospodin vybral; ‚pokoj, který podle slov apoštolů ‚převyšuje všeliký rozum‘. Tak ho popisuje apoštol, protože nelze slovy popsat blažený stav duše, který nastává u lidí, do jejichž srdcí jej Pán sesílá. Kristus Spasitel jej nazývá pokojem jeho vlastní štědrosti, a ne pokojem, který pochází z tohoto světa, protože žádný časový, zemský blahobyt nemůže dát lidskému srdci takový pokoj: ten je darován shora pouze od samého Pána Boha, proto se také nazývá pokojem Božím... A co ještě pociťuješ?“ zeptal se mě otec Serafim.

„Neobyčejné potěšení!“ odpověděl jsem.

Otec pokračoval: „To je to potěšení, o kterém se mluví v Písmu Svatém: ‚Tuchností domu tvého rozvlažování bývají, a potokem rozkoší svých napájíš je.‘ (Ž 36,9) Teď toto potěšení naplňuje naše srdce a rozlévá se všemi žilami s nevýslovnou radostí. Tímto potěšením jako by naše srdce tála, a my jsme oba naplnění nejvyšším štěstím, které nemůže být ani popsáno slovy... A co ještě cítíš?“

„Neobyčejnou radost v celém mém srdci!“

Otec Serafim pokračoval:

„Když sestupuje Svatý Duch na člověka a posvěcuje ho plností svého vniknutí, tehdy se lidská duše naplňuje nevýslovnou radostí, protože Svatý Duch rozradostňuje vše, čeho se dotkne. Je to stejná radost jako ta, o které hovoří Pán Ježíš ve svém evangeliu: ‚Žena, když rodí, zármutek má, nebo přišla hodina její; ale když porodí dítě, již nepamatuje na soužení, pro radost, že se narodil člověk na svět. Protož i vy zármutek máte nyní, ale opět uvidíte vás, a radovati se bude srdce vaše, a radosti váš žádný neodejme od vás.‘ (Jan 16,21) Radost, kterou teď prožíváš, je nicotná v porovnání s tou, kterou popsal sám Pán Ježíš ústy svého apoštola, že taková radost, kterou ‚...oko nevidělo a ucho neslyšelo, co ani člověku na mysl nepřišlo, připravil Bůh těm, kdo ho milují.‘ (1 Kor 2,9) Nyní dostáváme příslib budoucí radosti, a když už teď prožíváme takovou blaženou radost, jakou může duše pociťovat, co říci o štěstí, které je připraveno na nebesích pro ty, kteří pláčou zde na zemi? I ty jsi, příteli, mnohokrát plakal zde na zemi, a všimni si, jakou radostí tě Bůh utěšuje ještě v tvém po-

zemském životě.... Co ještě cítíš, příteli Boží?"

Odpověděl jsem:

„Neobyčejné teplo!“ „Co to říkáš příteli, jaké teplo? Sedíme zde uprostřed lesa. Zima je v plné své síle, pod nohama máme sníh a na nás je také hromádka sněhu a stále padá další... Jaké zde může být teplo?!"

Odpověděl jsem:

„Takové teplo, jaké je v lázni, když polévají horký kámen a z něj syčí pára..."

„A cítíš také vůni," zeptal se mě, „takovou jako v lázni?“. „Ne," odpověděl jsem, „na zemi není podobné vůně. Když jsem ještě za mlada jezdil tancovat na plesy, maminka mě vždy navoňovala nejlepší voňavkou z módního obchodu v Kazani, ale ani taková voňavka se nevyrovná vůni, kterou cítím..."

Tedy se otec Serafim usmál a řekl: „Vím to vše, příteli, cítím totéž, ale potřeboval jsem se ubezpečit o tom, co prožíváš, a proto jsem ti kladl tyto otázky. Je úplná pravda, co říkáš, příteli Boží! Žádná vůně této země se nevyrovná té, kterou teď cítíme, protože nás nyní obklopuje vůně Svatého Ducha Božího. Nic pozemského se mu nevyrovná!... Všimni si, milý příteli, že i když jsi mi řekl, že cítíš kolem nás teplo, ani na mě ani na tobě se sníh nerozpouští a tak je tomu i pod námi. To teplo není ve vzduchu, ale v nás samotných. To je to vnitřní teplo, pro které nás Svatý Duch vyzývá, abychom volali k Pánu Ježíši: 'Žárem Svatého Ducha zahřej mě!' Tímto žárem zahřátí poustevníci a poustevnice se nebáli krutosti zimy, protože je ochraňovalo roucho milosti Svatého Ducha. Tak tomu musí být, protože Boží milost přebývá v našem srdci v samé podstatě, neboť Pán řekl: 'Vždyť království Boží je mezi vámi!' (Lk 17, 21) Pán Ježíš chápal Boží království jako milost Svatého Ducha. Toto království Boží v nás teď přebývá, i milost Svatého Ducha, z vnějšku nás osvětluje, zahřívá nás, naplňuje vzduch kolem nás neuvěřitelnou vůní, přináší našim citům nebeské potěšení, napájí naše srdce nevýslovnou radostí. Nyní se nacházíme v takovém stavu, o kterém řekl apoštol: 'Někteří z těch, kdo tu stojí, neokusí smrti, dokud nespasí království Boží.' (Lk 9,27) Vidíš, milý příteli, co znamená plnost Svatého Ducha. Sv. Makarios Veliký o tom píše, že byl úplně vtažen do vln milosti Svatého Ducha. Touto milostí jsme dnes byli obdarováni, i když jsme toho nehodní. Myslím si, příteli, že se už na totéž ptát nebudeš. Cožpak si nezapamatuješ dnešní zjevení neproniknutelné

Boží dobroty, kterou jsi dnes zakusil?" „Nevím otče, zda mi Bůh zachová v paměti vzpomínku na jeho milosrdenství navždy tak živou, jaká je v této chvíli, a to kvůli mé nehodnosti.“ „Co se mě týká," odpověděl otec, „jsem si jist, že ti Bůh pomůže zachovat si stále vzpomínky na tyto prožití chvíle, protože jinak by jeho dobrota nebyla tak rychle vyslechla

pokornou prosbu nehodného Serafima. Tím spíše ti nebylo toto zjevení dáno, aby sis ho nechal pro sebe, ale aby jej odevzdal světu a posilněný láskou mohl sloužit bližnímu."

Skutečnost, že já jsem mnich a ty světský člověk, není vůbec důležitá. Ve vztahu k Bohu má význam skutečná víra v něj a jeho jediného Syna. Proto je nám udělena milost Svatého Ducha. Bůh hledá srdce naplněná láskou k němu a k lidem. To je trůn, na kterém chce zasednout a zjevit se v plnosti své slávy. 'Synu, dej mi své srdce,' řekl Pán, 'a ostatní ti bude přidáno. Boží království má své sídlo v srdci.'

A proto, Boží příteli, když jsi pochopil, jak velká milost ti byla dnes udělena, mluv o tom se všemi, kteří usilují o spásu. 'Žeň je hojná, ale dělníků málo.' Jsme povoláni ke spolupráci s Bohem na jeho díle, a proto nám uděluje své dary. Tím, že pomáháme vejít svým bratrům do království, přinášíme Bohu ovoce jeho milosti a naší žně. Následuj proto příklad věrných sluhů, kteří odevzdali svému pánovi získaný kapitál i s vydělkem.

Pán je blízko všem, kteří jsou mu věrní a kteří ho milují z celé duše. Stejně tak vyslyší modlitbu mnicha stejně jako světského člověka za předpokladu, že jsou oba pravoslavní. Tak dovoluje jednomu i druhému hory přenášet, 'protože u Pána není nic nemožné.' (Mk 9,23,27). Takto, Boží příteli, budeš moci získat od Boha vše, oč jej požádáš pro jeho chválu, anebo pro dobro bližního. Nakonec, cokoliv uděláš pro druhé, vztáhne on na sebe, jak dobře víš, v souladu s tím, co sám řekl: 'Amen, pravím vám, cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratrů, mně jste učinili.' (Mt 25,40)

A teď jsem ti už řekl a ukázal vše, co ti Pán ráčil zjevit skrze svého nehodného služebníka Serafima. Jdi v pokoji a ať Pán i se svou nejsvětější Matkou zůstanou s tebou nyní i vždycky až na věky věkův."

Po celou dobu naší besedy, od okamžiku, kdy tvář otce Serafima začala zářit, trvalo toto vidění bez přerušení po celou dobu, co ke mě hovořil. Ne-

výslovnou záři, která z něj vycházela, jsem viděl sám na vlastní oči, a mohu to odpřisáhnout.

Doslov:

Motovilovův rukopis ležel více než 70 let pod hromadou starých dokumentů na střeše v Divějevu. S těžkostmi byl přečten a to díky písaři S. A. Nilusovi, který přišel do Sarova v květnu 1903. Přijala jej vdova Motovilovová, měla 87 let a pořád ještě žila v Divějevu. Ona odevzdala Nilusovi celý archiv svého manžela. Když Nilus objevil text výše

uvedeného rozhovoru, hned jej dal do tisku v Deníku Moskvy ve stejném roce, kdy byl Serafim kanonizován (1903). Rukopis, který Nilus uveřejnil, způsobil velkou polemiku v tisku a pisatel se musel bránit mnohým námitkám, které pocházely hlavně od členů synodu. Podrobnosti této kontroverze podal v knize „Velikost v malosti“. Dnes si můžeme povšimnout velkého zájmu o tuto vynikající stránku dějin křesťanské mystiky.

připravila Alexandra Bilková

Pozvánky a krátká farní oznámení

Pozvánka na hodiny náboženství

Rádi bychom pozvali **všechny děti** na **hodiny náboženství**, které i nadále probíhají ve farních prostorách Svatováclavské hudební školy, a to každý čtvrtek od 17 hodin. Všechny děti srdečně zveme.

Aktualizace www stránek

V rámci webových stránek **www.pravoslavbrno.cz** pravoslavné církevní obce v Brně došlo k několika zásadním změnám, na které bychom vás rádi upozornili. Byla jednak pozměněna celková struktura www stránky a položek hlavního menu, mírně jsme změnili vzhled a přidali rubriky **aktuality** a **download**. Na domovské stránce též přibýlo sva-tootecké duchovní **poučení pro tento den** a pod ikonou sv. Václava lze najít světcův stručný **životopis**. Na každé stránce je nyní uvedeno i počítadlo a k dispozici je též podrobné **vyhledávání v textech** (včetně fotogalerií a archivu PDF). V rámci odkazu „Kontakty - RSS“ je také nyní možno si nastavit **upozorňování na novinky** pomocí RSS informačního kanálu. Kromě výše uvedeného byla též doplněna rubrika „**Historie pravoslaví v Brně**“ a fotogalerie z **oslav vánoc a pohřbu Jeho blaženosti metropolitě Nikolaje**.

Radost Přesvaté Bohorodice v den Vzkříšení

Raduj se, Panno Přesvatá,
ještě včera lkala jsi
a hle, Tvůj Syn ve slávě
povstal z hrobu Svého,

Velebí celé stvoření,
Světlé Kristovo Vzkříšení,
vše obléká se do světla,
jásajíc od svítání!

Lidé i andělé,
touž řečí zpívají,
Adam i Iotr kajicný
veselí se v Ráji.

U Nebeských bran
už nikdo nestráží,
zůstávají dokořán
pro veškerý lid křesťanský.

Kříž už není víc
nástrojem k mučení.
Stal se „Slávy Praporem“,
pravým symbolem vítězství.

I ten nejtrpčí nápoj
učinil pro nás Ježíš sladkým
a království smrti
navždy rozdrtil!

Ještě včera byla jsi
„Matkou Svatých Bolestí“,
a dnes již zveme Tě
„Matkou Slávy“, „Matkou Vzkříšení“!

Z knihy sv. Jana Rumunského
Duchovní strava (Nouritures Spirituelles)
přeložil k oslavě Světlého Kristova
Vzkříšení I. P. 2001 Jaroslav Černocký

Obsah

Slovo úvodem	2
Vzkříšení Tvoje, Kriste Spasiteli...	3
Obrád požehnání artosu	5
„Slova vladyky Gorazda nás dodnes povznášejí...“	6
Bud' vůle Tvá jako v nebi, tak i na zemi...	11
(výklad pátého verše Modlitby Páně sv. Nikolaje Velimiroviče)	
Životy svatých	
Svatý Ivan Český, poustevník pod skalou	12
Svět Starého zákona	
Starozákonní a judaistické pozadí svátku svaté Padesátnice .	14
Svatý novomučedník Joannis z Konitsy	16
Historie a fakta	
Sv. Fotios, patriarcha konstantinopolský	17
Z poučení starců	20
Starec Porfýrios Kavsoakalyvita (5. část)	20
Milovat rodiče jest přáním Hospodinovým...	21
Z rumunského duchovního odkazu	
Ctihodný starec Kleopa Ilie	22
Ze života naší farnosti	24
Putování po svatých místech	
Tvář Krista na kameni	28
Neznámý svět víry	
Jelen Přesvaté Bohorodice	29
Člověk a boží stvoření	32
O letním suchu okolo Optiny	
Aktuality z pravoslavného světa	33
„Nechte dítek přijít ke mně“	
O Církvi a o svatém chrámu (2)	35
Modlitba za děti ke svatým efezským mládencům	36
Rozhovor sv. Serafima Sarovského s Motovilovem	
o Duchu Svatém	37
Radost Přesvaté Bohorodice v den Vzkříšení (báseň)	39

Číslo 11/2006 vydáno u příležitosti svátku Vzkříšení Pána Ježíše Krista

Pro vnitřní potřebu vydává redakční rada brněnského pravoslavného věstníku „Dobrý pastýř“. **Odpovědný redaktor:** Michal Dvořáček. **Členové redakční rady:** o. diákon Marek Malík, Marie Zavřelová, Jan Zbyněk Zavřel, Igor Smal-Stotskyj, David Sýkora, Vladimír Štěpánek, Jaroslav Černocký. **Další přispěvatelé článků:** Stefania Fasouli Dvořáčková, Marie M. Kudelová, Alina Buruiana, Alexandra Bilková, Tatiana Fejsaková, Eugenie Kamožinová a Pavel Nikolajev. **Grafická úprava:** Joakim T. Bílek, Jan Z. Zavřel, na OpenOffice.org. Perokresby na obálce a v textu: o. diákon Marek Malík.

Kontakt: dobrypastyr.brno@email.cz, <http://www.pravoslavbrno.cz>